

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tamara Trtnik

**Etičnost ravnanj poslancev Državnega zbora v primerjavi s
poslanci Evropskega parlamenta**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tamara Trtnik

Mentor: red. prof. dr. Marjan Brezovšek

**Etičnost ravnanj poslancev Državnega zbora v primerjavi s
poslanci Evropskega parlamenta**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

Etičnost ravnanj poslancev Državnega zbora v primerjavi s poslanci Evropskega parlamenta

Politiki so pomemben del družbe, katerih obnašanje vpliva na vse državljane. Njihovi etični standardi naj bi bili na visoki ravni, ker sodelujejo pri vodenju države in ima njihovo obnašanje velik vpliv na državljane. Zato poskušamo zaključiti, da če se politiki obnašajo etično in so njihova dejanja preiščena, poštena in osnovana na pozitivnih vrednotah, bo posledično družba drugačna, bolj zadovoljna, poštena in manj konfliktna. Neetična dejanja politikov močno zaznamujejo in vplivajo na razmišljanje ljudi. Če je neetičnih dejanj politikov preveč in so nekažnovana ali neprimerno kažnovana, pride do razkroja družbe v kateri vrednote in poštenost postaneta nepomembna. Slaba in nesankcionirana dejanja politikov postanejo zgled, ki jih državljani ponotranjijo kot nekaj sprejemljivega in za družbo normalnega. Takšna dejanja delujejo kot potrditev državljanom, da so dejanja poslancev odobravana – “če lahko oni, lahko tudi mi.” Obravnavana magistrska tema se ukvarja z etičnostjo dejanj poslancev Državnega zbora in poslancev Evropskega parlamenta od leta 2008 naprej. Obravnavana so neetična dejanja poslancev in sankcije zanje ter odnos poslancev do teh dejanj. Obravnavamo zakonsko ureditev etičnosti za poslance in kodekse ravnanja.

Ključne besede: etika, poslanci, neetična dejanja, posledice, etični kodeks.

Ethical behavior of the members of Slovenian parliament in comparison with the members of European parliament

Politicians are an important part of the society, whose behaviour affects all the citizens. Their ethical standards should be on a high level, since their major role is to lead and represent the country and their behaviour has a strong impact on the citizens. Therefore, we try to conclude that if the politicians behave ethically, if their acts are thoughtful and fair and they have the right values with a positive impact on the happenings around them, then also the society will be different, more satisfied, honest and less conflicted. The fact that impacts the whole society the most is, how the unethical behavior of the politicians is being criminally prosecuted. Unpunished behavior is the additional confirmation to the citizens that the acts of politicians are generally acceptable and morally approved – if they can, we can. The addressed topic deals with the behavior of members of Slovenian parliament and the members of European parliament from the year 2008 on. We address the unethical behavior of members of parliaments and the sanctions, additionally, we analyse how the members of the parliaments justify their behavior. We deal with the regulation of ethics for members of parliaments and codes of conduct.

Key words: ethics, members of parliament, unethical behavior, consequences, code of conduct.

Kazalo

1	UVOD	6
1.1	Opredelitev cilja preučevanja	7
1.2	Raziskovalna vprašanja in metode preučevanja	8
2	OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	9
2.1	Etika in morala	9
2.2	Etika in politika	11
2.3	Etično delovanje	12
2.3.1	<i>Legitimnost</i>	12
2.3.2	<i>Integriteta</i>	13
2.3.3	<i>Transparentnost</i>	14
2.4	Neetično delovanje	15
2.4.1	<i>Korupcija</i>	15
2.4.2	<i>Nasprotje interesov</i>	16
2.4.3	<i>Druga neetična dejanja</i>	17
2.5	Etični kodeksi	19
3	PARLAMENT IN ETIKA	21
3.1	Etika v Državnem zboru Republike Slovenije	21
3.1.1	<i>Normativna ureditev</i>	22
3.1.2	<i>Nadzor</i>	26
3.1.3	<i>Posledice kršitev</i>	27
3.2	Etika v Evropskem parlamentu	30
3.2.1	<i>Kodeksi ravnanja in ostale zakonske podlage</i>	30
3.2.2	<i>Nadzor in posledice kršitev</i>	32
4	PRIMERJAVA ETIČNOSTI POLITIKOV NA NACIONALNI IN NADNACIONALNI RAVNI	33

4.1	Zaupanje v institucije.....	33
4.2	Raziskava o spoštovanju etičnih vrednot med poslanci Državnega zbora	35
4.3	Merjenje etičnosti z različnimi indeksi.....	37
4.4	Etičnost ravnanj poslancev Državnega zbora od leta 2008 naprej	41
4.5	Etičnost ravnanj poslancev Evropskega parlamenta od leta 2009 naprej	48
4.6	Primerjava ravnanj poslancev slovenskega in evropskega parlamenta	52
5	ZAKLJUČEK.....	56
6	LITERATURA	60

KAZALO TABEL

Tabela 3.1:	Obsojene polnoletne osebe glede na vrsto kaznivega dejanja	29
Tabela 4.1:	Spoštovanje moralnih, etičnih vrednot pomembno vpliva na vsebino odločitev	35
Tabela 4.2:	Spoštovanje temeljnih etičnih načel in moralnih vrednot dviguje ugled parlamenta	36
Tabela 4.3:	Spoštovanje etičnih norm krepi zaupanje javnosti v parlament	36
Tabela 4.4:	Zaupanje javnosti v politike v državah EU.....	37
Tabela 4.5:	Indeks zaznave korupcije v državah EU	39
Tabela 4.6:	Neetična dejanja poslancev – 5. Državni zbor	42
Tabela 4.7:	Neetična dejanja poslancev – 6. Državni zbor	43
Tabela 4.8:	Neetična dejanja poslancev – 7. Državni zbor	46
Tabela 4.9:	Neetična dejanja poslancev – 7. Evropski parlament	50
Tabela 4.10:	Neetična dejanja poslancev – 8. Evropski parlament	52

KAZALO SLIK

Slika 4.1:	Eurobarometer 2016 – zaupanje Slovencev v institucije	34
Slika 4.2:	Eurobarometer 2004–2016 – zaupanje Evropejcev v nacionalne vlade in parlamente ter Evropsko unijo	35
Slika 4.3:	Primerjava Indeksa globalne konkurenčnosti (Zaupanje javnosti v politike) in Indeksa zaznave korupcije med državami EU za leto 2015	41

1 UVOD

Zadnji dve desetletji sta bili v slovenskem političnem prostoru večkrat zaznamovani z dejanji, za katera lahko trdimo, da niso bila etična. Ravnanja slovenskih politikov, tako poslancev kot ministrov in ostalih funkcionarjev, so družbi slab zgled, kar vpliva na vedenje v družbi in včasih se zdi, kot bi bila ta popolnoma brez moralnih vrednot. Vendar je pa obdobje, v katerem živimo, obdobje, ko se zanimanje za etične norme ponovno povečuje. Ker politiki sodelujejo v zakonodajnem procesu, naj bi bili njihovi etični standardi visoki. Pri poslancih je pomembno dejstvo, da upravljajo z javnim denarjem, zato bi morali imeti še višjo stopnjo integritete - najprej kot posamezniki in kot tisti, ki smo jim podelili moč odločanja (Habič v Kolednik 2012). Ob krizi vrednot, ki je v zadnjih letih zajela svet, je etično ravnanje toliko bolj zaželeno. Ljudje prihajajo do spoznanja, da tovrstna dejanja ne prinašajo nič dobrega za družbo, ker družba brez postavljenih norm ne more delovati. Družba, kateri so zgled skorumpirani in nemoralni politiki, ponotranji njihovo obnašanje in slej ko prej pride do točke, ko ne moremo več govoriti o družbi, ampak zgolj o neki skupini ljudi, ki niso sposobni živeti drug ob drugem. Vsi iščejo bližnjice do uspeha, za katerega mislijo, da si ga zaslužijo.

Etično ravnanje prinaša politikom pomembne točke na volitvah, tako kot jim jih neetično odvzema (Džaferović 2012, 5). Trenutno vladajoča politična stranka na čelu s premierjem Mirom Cerarjem, je dobila pomembne točke na volitvah ravno s tem, da je gradila svojo volilno kampanjo na ponovnem odkritju etike in vrednot, ki naj bi oblikovale politični prostor in celotno državo. Državljeni, naveličani obnašanja svojih politikov, so sprejeli tovrstno razmišljanje in se poistovetili s tem, kar je ta volilna kampanja predstavljala. Kljub vsemu je po letih neetičnega ravnanja politikov marsikaterega volivca pustila hladnega, saj je praksa v Sloveniji predvsem takšna, da obljube ostajajo neuresničene. Po drugi strani je hitro spremembo na tem področju nerealno pričakovati, saj govorimo o desetletjih državljanske vzgoje, ki je vzgojila današnje politike, da so takšni kot so. Posledično se je preoblikovala tudi družba.

Pomembno je vedeti, kaj je moralno in kaj so vrednote. Zelo pomembno je tudi, da so na oblasti takšni ljudje, moralni in z zdravimi vrednotami, ki bi lahko preoblikovali slovensko družbo v bolj etično, bolj moralno neoporečno in posledično zadovoljno. Nezadovoljstvo, ki se širi v slovenski družbi predvsem po začetku finančne krize, je močno vplivalo na celotno družbo. Ob izgubi služb in posledično prihodka za preživetje, je kriza marsikaterega državljana potisnila v brezizhodni položaj, položaj, ko posameznik nima česa izgubiti. Da je položaj tako brezizhoden še danes, osem let po začetku krize, je pa posredno kriva politika, ki je vodila na ta način državo vse od osamosvojitve naprej. Dejstva, ki so za državljanje najbolj boleča, so predvsem, da krivci

za nastalo situacijo niso odgovarjali za svoja dejanja. Tako pridemo do spoznanja, da je pomembno tudi, kako v državi deluje kazenski sistem.

Etični kodeksi so postali vodilo obnašanja ljudi na vseh področjih. Slovenski poslanci etičnega kodeksa obnašanja nimajo zapisanega, zato se zdi, da za nekatere izmed njih etično obnašanje ne velja. Vprašanje, ki se postavlja, pa je, zakaj mora najprej obstajati etični kodeks ali kateri koli drug predpis, da poslanci začnejo delovati tako, kot se od njih pričakuje.

1.1 Opredelitev cilja preučevanja

Etika je del filozofije. Vsebuje razmišljanje o tem, kaj je moralno (pravilno in dobro) in kaj ni. Temeljni pojmi so dobro, sreča, poštenost, človečnost in vrednote (Kandrič Koval 2009). Etično obnašanje je temelj vseh področij človeškega delovanja.

Na zadnjih parlamentarnih volitvah je zmagala ideja etike, premier Miro Cerar je obljubljal, da bo etika osvojila družbeni prostor. Vendar je obljuba ostala neuresničena in na naslednjih volitvah se zdi, da bo zmagalo vse kaj drugega kot etika (Jerina 2016). Politična stranka, ki jo je zastopal Miro Cerar, je po nekaterih prepričanjih zmagala ravno zaradi obljube o etičnosti v političnem prostoru. Namreč v zadnjih desetletjih so obstajala ravnanja, ki niso bila niti najmanj etična in tudi družbi niso bila v ponos. V luči dogajanj zadnjih let se je zato smiselno vprašati, kako etični smo kot družba in posamezniki. Ali je družba odsev politike ali obratno? In pomembno vprašanje: ali politiki delujejo etično?

Usmerili se bomo na zadnja tri mandatna obdobja Državnega zbora od leta 2008 do danes. Za primerjavo in iskanje vzporednic bomo preučili tudi zadnja dva mandata Evropskega parlamenta, in sicer mandat 2009-2014 in 2014 do danes.

Cilj magistrskega dela je pregled ravnanja poslancev Državnega zbora in Evropskega parlamenta in zbiranje izstopajočih dejanj, ki so jih izvedli poslanci in kažejo predvsem na neetičnost delovanja posameznikov, ki delujejo v parlamentu. Želimo preveriti, kaj vpliva na etičnost delovanja politikov in kako ravnanje teh vpliva na celotno družbo. Pomembna je integriteta posameznika. Oseba z integriteto ima ničelno toleranco do korupcije in neetičnih dejanj, kar bi pomenilo, da za tovrstna dejanja ni dojemljiva. Oseba z integriteto je oseba, ki govori to, kar misli, in dela to, kar govori, skladno z moralnimi normami in veljavnim pravom (KPK). Kjer obstaja normativna ureditev določenega delovanja, obstajajo tudi organi nadzora, zato nas zanima tudi, kdo vrši nadzor nad etičnim ravnanjem in kakšno je sankcioniranje kršitev predpisanega vedenja. Etični kodeks pomeni zbir načel in principov – etičnih standardov, po katerih naj bi posamezniki ravnali (Žagar v Kečanović 2012, 202). Prav zato so etični kodeksi

pomembna normativna podlaga za preučevanje etičnega obnašanja vladnih funkcionarjev in poslancev, tako v Sloveniji kot na ravni Evropskega parlamenta. Uveljavitev etičnih pravil in njihovo spoštovanje ima pozitivne učinke, ker vplivajo na ugled institucije, ki ji posameznik pripada (Žagar v Kečanović 2012, 201). Vprašanje sprejetja kodeksa ravnanja poslancev je pomembno orodje za povečanje etičnega ravnanja na najvišjih ravneh zakonodajne oblasti.

1.2 Raziskovalna vprašanja in metode preučevanja

Pri ugotavljanju etičnosti ravnanja parlamentarcev v Sloveniji in na ravni Evropske unije bomo uporabili primerjavo med dvema indeksoma, ki sta objavljena vsako leto in prikazujeta etičnost v politiki. Prvi indeks je Indeks globalne konkurenčnosti, ki ga izdaja Svetovni gospodarski forum. V procesu zbiranja podatkov za končni rezultat vsebuje vprašanje vezano na institucije, in sicer vprašanje “kako ocenjujete etične standarde politikov” (World Economic Forum 2015). V oceni od 1 (slabo) do 7 (odlično) je Slovenija tudi v letu 2015 razvrščena v spodnji del lestvice držav Evropske unije.

Drugi indeks je Indeks zaznave korupcije, ki ga meri Transparency International, in je indeks, ki temelji na zaznavanju stopnje koruptivnosti javnega sektorja s strani strokovnjakov in analitikov ter poslovnega sveta. Indeks se meri od 0, kar pomeni visoko koruptivnost države do 100, kar pomeni “zelo čisto” državo. Slovenija je v letu 2015 med državami Evropske unije razvrščena v spodnjo polovico lestvice.

V pomoč bodo naslednja raziskovalna vprašanja:

- **Raziskovalno vprašanje 1:** Kakšen je vpliv etičnega obnašanja poslancev na splošno stanje v družbi?
- **Raziskovalno vprašanje 2:** Ali je mnenje o etičnosti politikov zgolj posledica ravnanja posameznih politikov?
- **Raziskovalno vprašanje 3:** Ali izbrana indeksa predstavljata realno stanje po posameznih državah?

V teoretičnem delu bomo opredelili temeljne pojme, vezane na etiko na splošno in na etiko v politiki. V empiričnem delu magistrskega dela bomo na podlagi že opravljenih raziskav, Indeksa globalne konkurenčnosti in Indeksa zaznave korupcije poskusili primerjati etičnost in neetičnost politikov na nacionalni in nadnacionalni ravni. Preučili bomo pravne predpise in

obstoječe kodekse ter nadzor nad njimi in posledice kršitev, ki se navezujejo na etično delovanje poslancev v Sloveniji in v Evropskem parlamentu.

Uporabili bomo metodo primerjalne analize virov, kot tudi interpretacijo domačih in tujih primarnih in sekundarnih virov. Ker bomo uporabili aktualne primere etičnega in neetičnega vedenja politikov, si bomo pomagali z analizo različnih informacij tistih virov, ki so aktualne novice javno objavljali.

2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.1 Etika in morala

Po SSKJ je pojem **etika** opredeljen kot filozofska disciplina, ki obravnava merila človeškega hotenja in ravnanja glede na dobro in zlo (ZRC SAZU 2016a). Sruk (1999, 138–139) opredeljuje etiko kot filozofsko disciplino, ki se ukvarja s tematiko človeškega hotenja in ravnanja z vidika dobrega in zlega, moralnega in nemoralnega. Po mnenju Štera (1994, 5) sta etika in morala besedi, ki pomenita isto, le da je prva grškega, druga pa latinskega izvora. Pojem etika se uporablja kot oznaka za teorijo o morali, morala pa za označevanje določene vrste človekovega vedenja. Morala je toliko bolj učinkovita, kolikor bolj je ponotranjena, kolikor bolj jo oseba osvoji (Sruk 1999, 305). Etika je skupek predpisov, idealov in vrednot, ki so sankcionirani s subjektivno sankcijo. Juhant (2009, 18–19) pravi, da ima etika, ki izhaja iz grškega pojma *ethos*, vsaj trojni pomen. *Ethos* pomeni običajne, ustaljene navade. Gre za človekovo obnašanje oziroma drže, ki jih pridobimo s pomočjo drugih (staršev, kulture in izročil). *Ethos* po drugi opredelitvi pomeni tudi značaj, osebno navado. Vsakdo ima svoje osebne posebnosti, način mišljenja in značaj. *Ethos* pa pomeni tudi ustaljen kraj, kar pomeni, da je človek vpet v okolje in brez njega ne more živeti in delovati. Spoštovanje etičnih norm pomeni spoštovanje človeka. To spoštovanje pa povezuje ljudi v etično skupnost. Brez minimalnega temeljnega soglasja o določenih vrednotah, normah in držah, ki ga je treba vedno znova najti v dialogu, ni niti v manjši niti v večji skupnosti možno človeka vredno skupno življenje (Küng 2008, 63).

Etično vedenje ni znanje o tistem, kar obstaja, kakor obstajajo razne stvari. Etika ne govori o tem kar dejansko je, ampak kaj naj bi bilo in kar bi moralo biti (Stres 1999, 19).

Čeprav je človeško življenje v družbi brez splošno veljavnih zakonov in predpisov nemogoče, se začne etika šele z individualnim dejanjem, ki se predpisom ne pokorava, temveč jih, nasprotno, presega (Makarovič v Toplak 1996, 55).

Temeljni problem etike je razlikovanje med dobrim in slabim v človeškem vedenju. Za presojo, ali je neko vedenje dobro ali slabo, potrebujemo neko merilo, standard, po katerem vedenje presojamo. To so vrednote. Uresničevanje tistega, kar se zavedamo kot vrednote, je vsebina moralnih norm. Moralne norme torej določajo, kaj je dobro in kaj ni. Moralne norme so nujen pogoj za obstoj posamezne družbe, saj uravnavajo zaželena razmerja v obnašanju med njenimi člani (Kavčič 2011, 150). Neko vedenje je lahko moralno nesprejemljivo, čeprav je pravno nesporno. Sankcije za kršenje moralnih norm so moralne (npr. javna obsodba), sankcije za kršenje pravnih norm pa pravne (npr. zapor, plačilo denarne kazni).

Človekovo moralno delovanje naj bi opredeljevali tudi nekateri razlogi: nekateri se pri moralnih odločitvah sklicujejo na dejstva, ki so botrovala njihovim odločitvam. Odločitev ne izhaja iz dejstev, v katerih se kdo nahaja, pač pa iz določenih osebnih vrednostnih oziroma normativnih razlogov. Drugi ravnajo po občutku. Pogosto se ljudje pri odločitvah sklicujejo na moralni kodeks. Pomembno je, da glede teh pravil vlada soglasje, sicer se bodo člani težko poistovetili s temi načeli oziroma pravili (Pieper v Juhant 2009, 333–334).

Moralo označujemo kot specifično človeški pojav, ki se kaže v prostovoljnem podrejanju ustaljenemu načinu sobivanja v neki družbi, ki je v tej družbi postopno prešel v navado, in pomeni nenapisana načela, po katerih se ljudje ravnajo v javnem in zasebnem življenju. Moralno vedenje je vzorno vedenje, zaželen način vedenja v družbi. Nanaša se na posameznika in skupine (Kavčič 2011, 150). Moralno delovanje je upravičeno, če posameznik moralno načelo sprejema kot svojo dolžnost.

Pomembna za moralno vedenje je tudi vest. Vest je človekova sposobnost, s katero človeška bitja zaznavajo ali spoznavajo dobro in zlo, to pa jim omogoča, da svoja dejanja ocenjujejo in usmerjajo in sama sebe presojajo. Človekova vest torej pravi, da ni vseeno, kako človek ravna (Stres 1999, 179–180). V širšem pomenu vest pomeni sposobnost človeka, da spozna moralne vrednote, zapovedi in zakone, v ožjem pomenu pa njihovo aplikacijo na lastno ravnanje (Stres 1999, 183). Moralna obveznost zavezuje človeka k določenemu ravnanju.

Problem nastane, ko si posameznik moralno in etiko razlaga le kot “navado, običaj”: kar je običajno, je pravilno in moralno. Zato se zgodi, da sta kraja in laž nekaj običajnega, oziroma nista nemoralna. Nekdo, ki zasleduje samo tisto, kar je dobro zanj, bo slej ko prej prišel navzkriž s tem, kar je dobro za druge in skupnost, v kateri živi. Tudi takrat, ko si človek iskreno prizadeva za drugega ali za splošno dobro, vendar nima dovolj znanja ali pogojev, da bi to udejanjil na

pravi način, pride do nasprotja interesov do drugih. Po eni strani je morala področje osebne odločitve, vendar je po drugi strani težko najti pravo odločitev, ko smo soočeni z moralno dilemo (Grubišić v Kregar, Marčetić in Grubišić 2016, 21).

Morala in etika sta izredno pomembna za človeka, kar se nanaša tako na njegovo zasebno življenje kot na družbeno aktivnost. Posameznik se mora ravnati po določenih etičnih standardih, ki veljajo za skupnost v katero je vključen. S tem skrbi za svoj zasebni ugled in ugled institucije, kateri pripada. Etika in morala se razlikujeta, pa vendar sta si podobni in se dopolnjujeta. Zato je pomembno poznati oba pojma in ju ne uporabljati vse povprek, temveč z določeno mero premisleka.

2.2 Etika in politika

V slovarju slovenskega knjižnega jezika (ZRC SAZU 2017a) je **politika** opredeljena kot: “urejanje družbenih razmer in odločanje o njih s pomočjo države in njenih organov.

Za politično delovanje je značilno, da je izvajanje odločitev in odločanje odvisno od formalnih in neformalnih povezav med osebami, ki v odločanju sodelujejo. Politika ne pomeni le oblastnega delovanja in uveljavljanja moči. Politično odločanje naj bi bilo nekaj pozitivnega, takšno, ki odraža voljo ljudi posredno ali neposredno (Žagar 2004, 62).

“Politika je umetnost združevanja ljudi z namenom vzpostavljanja, negovanja in ohranjanja družbenega življenja med njimi. Predmet politike je torej združenje, v kateri se tisti, ki živijo skupaj, zaobljubijo drug drugemu o vsem, kar je koristno in nujno za harmonično izvajanje družbenega življenja” (Johannes v Bibič 1997, 30). Opazno je vedno večje nezanimanje za politična vprašanja in probleme. Prav tako je vedno bolj razširjen pomislek, da mnogi, ki se ukvarjajo s politiko in bi se morali ukvarjati z aktualnimi vprašanji, nimajo niti strokovne niti moralne kompetence za to. Bobbio (Bobbio v Bibič 1997, 320–321) meni, da se politik lahko vede na način, ki se razhaja z občo moralo, da je torej dejanje, ki v morali velja za nedopustno, v politiki obravnava in ceni kot dopustno, skratka, da se politika podreja kodeksu pravil ali normativnemu sistemu, ki se razlikuje od kodeksa ali normativnega sistema moralnega vedenja in je z njim delno nezdržljiv. Večkrat se pojavljajo vprašanja o tem, ali so politiki sploh izobraženi za svoje delo. Poklic politika je namreč zelo specifičen, saj pomeni veliko odgovornost do samega sebe, volilcev in do vseh državljanov. Govorimo o politični odgovornosti, ki je lahko pravna ali nepravna. Razlika med njima je zlasti v zagroženi sankciji. “Pri pravni politični odgovornosti je zagrožena sankcija prenehanja opravljanja javne funkcije,

pri nepravni politični odogovornosti pa sankcija ostane na nivoju kritike, kar pa na status kritiziranega ne vpliva, saj ta ostane na svojem položaju do konca mandata” (Žagar 2004, 67). Ko govorimo o morali v njenem razmerju s politiko, se sklicujemo na družbeno in ne na individualno moralo, se pravi, da gre izključno za obveznosti do drugih in ne do samega sebe. Iz tega bi lahko sklepali, da ima lahko politik drgačne moralne in etične nazore v zasebnem življenju, kot jih ima v profesionalnem. Vprašanje pa je, ali je sploh mogoče, da nekdo, ki se zasebno ne obnaša etično, to lahko počne v svojem poklicnem življenju. Nosilci oblasti, ki so pogosto na preizkušnji in tudi v skušnjavi, se morajo zavedati, da prav oni postavljajo vzorce in zgled vedenja drugim državljanom (Cerar 2006).

Pomanjkanje odgovornosti pri izvrševanju dolžnosti in pomanjkanje moralne in politične odgovornosti v politični sferi, povečujejo tveganje za slabo vodenje in korupcijo, vzpodbujajo pasivnost in apatijo državljanov in prinašajo slabo upravljanje (Kregar v Kregar, Marčetić in Grubišić 2016, 44).

2.3 Etično delovanje

Pravila sprejemljivega obnašanja, ki družbi omogočajo preživetje, so večinoma zapisana v zakonih, vendar ne vsa. Določena pravila so veljavna sama po sebi, prenašajo se iz generacije v generacijo. To so etična pravila obnašanja.

Pri opredelitvi temeljnih pojmov smo se osredotočili na nekaj pomembnih opredelitev: na etiko in moralo in na etiko in politiko. V sklopu etičnega delovanja se bomo lotili opredelitve legitimnosti, integritete in transparentnosti, ki veljajo za zelo pomembne v procesu delovanja države in postopkov, ki jih ta izvaja in z njimi vpliva na življenje svojih državljanov. Slednje naj bi pomembno vplivale na etično delovanje politikov.

2.3.1 Legitimnost

Beseda **legitimen** pomeni “osnovan na pravu, zlasti na zakonu, zakonit, npr. legitimna vlada” (ZRC SAZU 2017b). “Legitimnost pomeni predvsem upravičenost, sprejemljivost, lahko pa tudi pravičnost nekega družbenega ravnanja ali družbene institucije. Če je neka oblast legitimna, to pomeni, da jo posameznik ali širša družbena skupnost priznava za upravičeno, sprejemljivo, dobro. Pri legitimnosti gre predvsem za naše notranje doživetje, notranji oziroma intimen odnos do nečesa, čemur nato pripišemo značaj legitimnosti ali nelegitimnosti” (Cerar 2006). Legitimnost demokratične države je zagotovljena z obstojem predstavniškega telesa in

njegovim neprekinjenim delovanjem. Legitimnost pomeni zavestno sprejemanje politične oblasti.

Skupaj s pojmom legitimnosti moramo obravnavati tudi pojem legalnosti, saj za razliko od legitimnosti, legalnost pomeni predvsem zakonitost, v širšem smislu pa tudi pravnost nekega družbenega ravnanja ali družbene institucije. Legalno ravna tisti subjekt, ki se podreja pravnemu zakonu. Pravo je toliko bolj uspešno, kolikor bolj je legitimno. Iskanje čim višje stopnje ujemanja med legitimnostjo in legalnostjo državne oblasti je zato velik izziv sleherne demokratično organizirane družbe, v kateri prevladuje načelo pravne države (Cerar 2006).

Za vladanje je potrebno prepričljivo in masovno strinjanje s politično oblastjo, potrebno je preiščeno in racionalno sprejemanje oblasti. Legitimnost je fenomen, ki se ga ne vidi in se ga ne more meriti. To je pojem pridobljen iz izkušenj o tem, da politika potrebuje izgovor, ki je legitimnost (Kregar v Kregar, Marčetič in Grubišić 2016, 34). Pravila, ki izgubijo legitimnost, sprejemanje in priznavanje, se morajo obvezno spremeniti.

2.3.2 Integriteta

Po definiciji v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (ZRC SAZU 2016b) **integriteta** pomeni popolnost, skladnost, neokrnjenost, celotnost. V Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije je integriteta v 4. členu opredeljena kot

“pričakovano delovanje in odgovornost posameznikov in organizacij pri preprečevanju in odpravljanju tveganj, da bi bila oblast, funkcija, pooblastilo ali druga pristojnost za odločanje uporabljena v nasprotju z zakonom, pravno dopustnimi cilji in etičnimi kodeksi?”

Oseba, ki ravna v skladu s svojimi moralnimi vrednotami in vrlinami, je oseba z integriteto. Oseba z integriteto živi lažje, saj se odloča vedno po enakih merilih. Posameznik, ki živi in deluje v skladu z moralnimi in pravnimi normami, uživa spoštovanje in ugled okolice (KPK). Pomembno je, da se besede ujemajo z dejanji posameznika. Integriteta najprej zadeva določeno ujemanje med našimi prepričanji in vrednotami na eni strani, ter dejanji na drugi. Kadar prihaja do vrzeli med obema stranema, govorimo o pomanjkanju integritete, pomanjkanju notranjega nadzora, ki se nato odraža v nekonsistentnem ravnanju posameznika (Strahovnik v Kečanović 2012, 135). Integriteta pomeni tudi način obnašanja oziroma delovanja oseb in institucij, ki delujejo pošteno, skladno, vestno, nepristransko, transparentno in kakovostno. Pri tem je pomebno, da jih kot takšne ocenjuje javnost oziroma okolica, da dajejo vtis poštenosti,

delovanja v okviru splošno priznanih moralnih standardov in predpisov (Dobovšek in Kordež v Dobovšek 2005, 288).

Če na zadevo pogledamo danes, se integriteta neke države zrcali v dejanskem stanju demokracije, vladavine prava, varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin, svobode, varnosti, enakopravnosti in pravičnosti za vse in vsakogar. Integriteta je resnična pripravljenost in ravnanje v skladu z etičnimi načeli in standardi naravnega prava (Kečanović 2009, 1).

Pravočasna zaznava kršitev je pomembna, kajti v nasprotnem primeru odprava posledic kršitev traja mnogo dlje in je mnogo dražja, kot če bi bile zaznane pravočasno. Družba, v kateri integriteta igra pomembno vlogo, sankcionira vse zaznane kršitve. Le v tem primeru lahko država in družba v njej delujeta v skladu z moralnimi in pravnimi normami in s tem vsem, ki v njej živijo in delujejo, zagotavljata vse pravice in varnost.

2.3.3 Transparentnost

Po definiciji v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (ZRC SAZU 2016c) pomeni **transparentnost** "prosojnost, prozornost, razvidnost, jasnost".

Država je transparentna, če so vse informacije, ki jih država ustvarja, na razpolago vsem njenim državljanom, tudi dostopne na lahek in primeren način. Obstajajo izjeme, ki so povezane z nacionalno varnostjo, varstvom osebnih pravic posameznika in preprečevanjem in preganjanjem kriminalnih dejanj. Informacijska tehnologija omogoča enostavno in cenovno ugodno objavljanje vseh informacij na spletu, česar se poslužuje tudi država in njeni organi. Državljanom je tako omogočen neposreden vpogled v delovanje in strukturo države, vidijo lahko celotno pravno podlago za vsako področje posebej, kdo je za kaj odgovoren, kakšne so podlage in postopki za sprejemanje odločitev ter kako država posluje z državljani in podjetji (PSS 2012). Če je delovanje države transparentno, se povečuje odgovornost nosilcev javnih funkcij za sprejete odločitve in smotno ter učinkovito porabo javnih sredstev. Tudi javna dostopnost informacij omogoča bolj argumentirano razpravo o zadevah javnega pomena, zmanjšuje tveganja za slabo upravljanje, zlorabo oblasti, predvsem pa omejuje sistemsko korupcijo, nepošteno konkurenco in klientelizem (KPK).

Transparentnost delovanja organov javnega sektorja se odraža preko (MJU 2016):

- možnosti spletnega dostopa javnosti do podatkov iz javnih evidenc;
- proaktivnega razširjanja informacij s strani organov;
- sodelovanja javnosti pri sprejemanju predpisov;

- transparentnosti porabe javnih sredstev ter prizadevanja za integriteto in preprečevanje korupcije;
- omogočanja dostopa do informacij javnega značaja na podlagi individualne zahteve in
- omogočanja ponovne uporabe podatkov javnega sektorja preko spletne objave zbirk podatkov ali na podlagi individualne zahteve.

2.4 Neetično delovanje

Dejanja, ki so za določeno družbo nesprejemljiva, so v neki drugi družbi pričakovana in sprejemljiva. Zato bi lahko našteali mnogo neetičnih dejanj, vendar se bomo usmerili na tista, ki jih slovensko pravo opredeljuje za nesprejemljiva, neetična in zato kazniva. Prav tako bomo našteali tista, ki so s katerega koli vidika sporna, sploh če jih udejanji tako pomembna oseba kot je poslanec, ki je izvoljeni predstavnik ljudstva in za katerega velja, da je eden od največjih zgledov državljanom na ravni državi.

2.4.1 Korupcija

Na ravni države je korupcija ena izmed pomembnih spornih ravnanj predvsem zato, ker so funkcije, ki se opravljajo na ravni države tiste, ki dolgoročno prinašajo največje koristi posameznikom. S koruptivnim dejanjem si posamezniki pridobijo korist, ki je sicer ne bi ali pa jo pridobijo prej in v večji meri kot bi jo sicer. Razumevanje korupcije poteka od razumevanja, da je neizbežna, do tega, da je škodljiva, od moralne obsodbe do preprečevanja.

V Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije je v 4. členu korupcija opredeljena kot “vsaka kršitev dolžnega ravnanja uradnih in odgovornih oseb v javnem ali zasebnem sektorju, kot tudi ravnanje oseb, ki so pobudniki kršitev ali oseb, ki se s kršitvijo lahko okoristijo, zaradi neposredno ali posredno obljubljenе, ponujene ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega”.

V življenjskem pomenu gre pri korupciji v javni upravi predvsem za zlorabo javnega položaja za pridobitev koristi zase ali za koga drugega (Ferlinc v Dobovšek 2002, 13). Določena oseba zase ali nekoga pridobi koristi, ki jih sicer ne bi pridobila, oziroma bi jih pridobila po drugi poti. Pomemben del pridobivanja koristi so finančne koristi, zato je podkupnina tista, ki jo velja bolj podrobno opredeliti, saj želijo posamezniki z njo pridobiti korist zase ali za drugega.

Kazenski zakonik opredeljuje naslednje oblike korupcijskih dejanj, ki so opredeljena kot kazniva, in sicer: jemanje podkupnine, dajanje podkupnine in nezakonito posredovanje.

Pri vseh ravnanjih, ki jih dojemamo kot koruptivna, je bistven "koruptivni namen". O takšnem namenu govorimo, ko je korist obljubljena ali dana z namenom, da bi vzpodbudila ali nagradila kršitev dolžnega ravnanja oziroma ko je korist sprejeta za poplačilo dolžnega ravnanja. Tudi več majhnih dejanj vpliva na rušenje prava in ustvarja možnosti za pojav še hujših oblik kršitev (KPK). Korupcijska dejanja je najtežje odkrivati, ker gre za razmerja med ljudmi z najvišjo stopnjo diskretnosti oziroma za dogovor na "štiri oči". Vsi imajo enake interese, cilj vsakega je pridobitev določene koristi. Zato pri dejanju ni klasičnega oškodovanca, ki bi imel interes takšno dejanje prijaviti (Dobovšek in Kordež v Dobovšek 2005, 283–284). Edini način, s katerim lahko dejansko zmanjšamo obseg korupcije, je torej odprava vzrokov, pogojev in okoliščin, ki omogočajo in pospešujejo nastanek ter razvoj korupcije. Rezultate je mogoče doseči s preventivo, medtem pa represivno delovanje še naprej ostaja korektiv, ki služi le za obravnavo najhujših pojavnih oblik korupcije. Korupcija je torej pojav, ki ga je lažje "preprečiti kot zdraviti" (Dobovšek in Kordež v Dobovšek 2005, 290).

Eden izmed pojmov, ki dodatno opredeljuje korupcijo, je pojem politične korupcije, ki pomeni manipulacijo politik, institucij in postopkovnih pravil pri dodeljevanju sredstev in financiranja s strani političnih odločevalcev, ki zlorablja svoj položaj za ohranitev moči, statusa in premoženja (Transparency International Slovenija 2016). Politična korupcija je največkrat tesno povezana z netransparentnostjo delovanja, pomanjkanjem civilnega nadzora in neučinkovitostjo nadzornih institucij ter nizko stopnjo politične odgovornosti. "Politično korupcijo lahko opredelimo tudi kot recipročno dejavnost, ki se odvija na višjih ravneh političnega sistema in ima politične posledice, vanjo so vpleteni posamezniki, ki imajo moč oblikovanja zakonov, predstavlja zlorabo politične moči za pridobitev določenih koristi, vključuje kršitve obstoječih pravnih predpisov, hkrati pa zajema tudi vključenost ali zgolj obljubo ene ali več oblik materialne spodbude" (Planinšek 2011, 30). Tisto, zaradi česar je moralno nedopustna sleherna oblika politične korupcije je, da je dal politik, ki se je pustil podkupiti, prednost individualni koristi pred kolektivno, lastni blaginji pred občo (Bobbio v Bibič 1997, 345).

2.4.2 Nasprotje interesov

Javni uslužbenci, ki jih plačujemo vsi državljani, svojih funkcij ne bi smeli izrabljati za doseganje svojih interesov. Zato je nasprotje interesov posebej opredeljeno tudi v zakonu.

Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije v 4. členu nasprotje ali konflikt interesov definira kot

“okoliščine, v katerih zasebni interes uradne osebe vpliva ali ustvarja videz, da vpliva na nepristransko in objektivno opravljanje njenih javnih nalog. Zasebni interes uradne osebe pomeni premoženjsko ali nepremoženjsko korist zanjo, za njene družinske člane in za druge fizične osebe ali pravne osebe, s katerimi ima ali je imela osebne, poslovne ali politične stike”.

Ustvarjanje videza, da določena okoliščina vpliva na korektno opravljanje javnih nalog, mora temeljiti na realnih oziroma opredmetenih predpostavkah, povezanih z dejanskimi pristojnostmi uradne osebe v konkretnem primeru (KPK). Določeni primeri nasprotja interesov niso nujno neetični ali sporni, zato je toliko pomembneje, da se primerno opredelijo.

Pomembna je tudi razlika med pojmom nasprotje interesov in nezdržljivost funkcij. Poslanci določenih funkcij ne smejo opravljati hkrati z mandatom poslanca. Zakonsko so določene dejavnosti, ki jih poslanec ne sme opravljati v času mandata poslanca. Funkcije, ki v zakonu niso posebej opredeljene, poslanec lahko opravlja, vendar mora ves čas paziti, na morebitno nasprotje interesov in se mu seveda izogniti.

Po Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije so izogibanju nasprotju interesov zavezane uradne osebe. V primeru, da posameznik nima statusa uradne osebe, o nasprotju interesov skladno z zakonom ni mogoče govoriti (KPK), je pa lahko nasprotje interesov opredeljeno skladno z drugim zakonskim ali podzakonskim predpisom ali etičnim kodeksom. Bistvo vseh predpisov vezanih na nasprotje interesov, ne glede na to kako, so v različnih državah opredeljeni, je v tem, da se nasprotje interesov prepreči.

2.4.3 Druga neetična dejanja

Sprejemanje odločitev poslancev, ki niso v skladu s pričakovanji državljanov, štejejo med dejanja, ki jih lahko povsem enostavno opredelimo za neetična. Neetično vedenje lahko opredelimo še na ravni obnašanja, ko se poslanci v času zasedanj parlamenta in na drugih sestankih v okviru parlamentarnih odborov obnašajo nesprejemljivo. Žagarjeva (2004, 129) kot taka našteva branje časopisov v poslanskih klopeh, klepetanje in posmehovanje, medtem ko ima drugi poslanec besedo, vpadanje v besedo sogovornika, preklinjanje, telefoniranje med zasedanji, kričanje in fizično nasilje.

Moralno spornih dejanj je veliko, vendar obstajajo veliko dejanj poslancev, ki v veljavnih zakonih ne pomenijo odvzema mandata poslanca, pa vendar jih družba označuje za neprimerna,

v skladu s tem jih tudi obsoja. S tovrstnimi dejanji kršitelji izgubijo svojo integriteto in zaupanje družbe. Kadar govorimo o političnem prostoru, pričakujemo določeno ravnanje predstavnikov ljudstva, ki naj bi bilo na najvišji etični ravni in bi moralo biti zgled celotni družbi. Politiki naj bi bili tisti najbolj moralni, ker so predstavniki ljudstva in se ljudstvo zgleduje po njih, zato lahko rečemo, da je družba odsev politike. Pa vendar obstajajo tudi dejanja, ki v skladu z zakoni, ki opredeljujejo obnašanje poslancev, niso kaznovana, prinašajo pa moralno zgražanje. Nekaj takih dejanj, ki so jih izvedli tudi slovenski in evropski poslanci, je naslednjih:

- *Goljufanje*

Kot primer navajamo goljufanje pri opravljanju izpita. Sledi odvzem naziva, ki ga oseba pridobi z goljufanjem. Sicer tovrstno dejanje ne prinaša odvzema poslanskega mandata, vendar se oseba, ki je na določenem položaju, sploh pri zakonodajalcu, ne bi smela posluževati tovrstnih dejanj.

- *Plagiatorstvo*

Od osebe, ki prepíše na primer diplomsko nalogo, se pričakuje, da bo zapustila svoj politični položaj, ker taki osebi ljudstvo ne more več zaupati. Tovrstno dejanje je neetično in slab vzor družbi. Poleg tega je posledica dokazanega plagiatorstva odvzem naziva, ki je bil pridobljen s plagiatorskim delom, na primer odvzem naziva pridobljenega z diplomsko nalogo. Plagiatorstvo in morebiten odvzem naziva obravnava institucija, v kateri je slednje delo nastalo. V Sloveniji je prikazovanje tujih idej kot lastnih precej razširjeno.

- *Vožnja pod vplivom alkohola*

V slovenski družbi je alkoholizem splošno sprejet, sicer ni odobran, je pa že tako vkoreninjen v družbi, da je za posameznike povsem normalno, da alkoholizirani sedejo za volan. Takih posameznikov je ogromno, manj je tistih, ki jih pri tem dejanju ujamejo in kaznujejo. Od posameznikov na visokih položajih se pričakuje, da se v javnosti obnašajo moralno primerno. Vožnja pod vplivom alkohola je, poleg tega, da je nedovoljena in nevarna, tudi moralno sporna, nesprejemljiva in predvsem zelo slab zgled. Od posameznika, ki vozi pod vplivom alkohola in hkrati zaseda pomembno politično funkcijo, se pričakuje, da bo odstopil s svojega položaja, čeprav to ne piše v nobenem zakonu. Vožnja pod vplivom alkohola je sankcionirana v skladu z Zakonom o pravilih cestnega prometa. Po zakonu je kazniva z denarno kaznijo ali odvzemanjem vozniškega dovoljenja.

Vsako od zgoraj naštetih dejanj je napačno in v neskladju z zakoni ali pravilniki posameznih institucij in bi moralo biti ob dokazani kršitvi s strani poslanca tudi kaznovano. Tudi, če ta dejanja niso posebej opredeljena kot neetična v kodeksu ali zakonih, ki opredeljujejo vedenje poslancev, bi moral vsak poslanec, ki ga stori, nepreklicno odstopiti, saj s tovrstnimi dejanji izgubi zaupanje državljanov.

2.5 Etični kodeksi

Etična načela spodbujajo pravilno obnašanje in ga krepijo. Pogost instrument za urejanje etičnih pravil so etični kodeksi. V etičnih kodeksih so načeloma zajeta pravila, ki jih zakon ne ureja. Večinoma gre za načela takšne narave, ki jih z zakonom preprosto ni mogoče predpisati. Kodeksi se pogosto navajajo tudi kot pomemben instrument v boju proti korupciji. Zato bi lahko etične kodekse razumeli kot pomembno dopolnitev k normativni ureditvi (Žagar v Kečanović 2012, 208). Etični kodeks lahko razumemo tudi kot pripomoček za ravnanje članov določenih skupin in njihovih uporabnikov. S tem lahko praviloma pričakujejo enako ali vsaj podobno ravnanje vsakega posameznika, ki se znajde v določeni situaciji. V etičnih kodeksih so lahko zapisane tudi sankcije za kršitelje, s čimer tak etični kodeks dobi dodatno veljavo, velja za bolj pomembnega in običajno so pravila zapisana v njem bolj spoštovana.

Tudi če v zakonodajnem smislu ni obvezujočih dokumentov, lahko kodeksi ravnanja usmerjajo vedenje preprosto že zaradi svojega obstoja. Namreč, ko so etični standardi prepoznani, obstaja večja verjetnost prepoznavanja napačnega ravnanja. Poleg tega pa se nemoralne osebe težje obnašajo neetično, če so prepričani, da okolica prepozna takšna dejanja. In nenazadnje, koruptivni posamezniki verjamejo, da bodo prej ujeti pri nemoralnem početju v okolju, ki poudarja etično obnašanje (OSCE 2012, 36).

Komisija za preprečevanje korupcije (v nadaljevanju: KPK) je etične kodekse opredelila kot pravila vedenja in moralnih norm, ki so bili prostovoljno zapisani s strani skupin posameznikov. Njihov namen je urediti odnose znotraj teh skupin. Po vsebini kodeksi določajo, kakšne značilnosti naj ima oseba, da v določeni skupini velja za osebo z integriteto, oziroma, kaj skupina šteje kot dolžno ravnanje posameznikov. Nekateri kodeksi predstavljajo tudi podlago za ukrepanje ob kršitvi dolžnega ravnanja. So torej prvi formalni okvir za sankcioniranje v primeru koruptivnih ravnanj (KPK). Na splošno so etični kodeks ali kodeksi ravnanja na določenih področjih postali stalnica in nekakšna obvezna ureditev na številnih področjih, tako v javnem kot v zasebnem sektorju. Če omenimo samo nekatere sprejete etične kodekse v

Sloveniji, na primer Etični kodeks Univerze v Ljubljani, Kodeks etike medicinskih sester in zdravstvenih tehnikov Slovenije, Kodeks policijske etike, Kodeks notarske poklicne etike, Kodeks vojaške etike Slovenske vojske, Etični kodeks Slovenskega združenja lobistov.

“Samo sprejetje etičnih kodeksov ne bo dovolj, pomemben je zgled vodilnih, načela je treba izvajati v praksi in sankcionirati morebitne kršitelje. Življenjska praksa namreč kaže, da se vedno najde dovolj posameznikov, ki ignorirajo etična načela in brezobzirno izkoriščajo poštenje, neznanje ali socialno šibkost drugih za egoistično uveljavljanje lastnih interesov” (Kovačič v Pavliha in Ošljaj 2013, 131).

Postavlja se tudi vprašanje o potrebnosti kodeksov ravnanja v primeru, ko je etično vedenje poslancev že regulirano z zakoni. Razlogi za to so lahko, da so kodeksi enostavno dostopni poslancem, z njimi se izboljša odgovornost za njihovo ravnanje, saj kodeks postavi jasne standarde s katerimi lahko javnost sodi poslancem, poslanci pa lahko s poznavanjem standardov ravnanja zaščitijo sebe in svojo zasebnost. Kodeksi promovirajo tudi profesionalizem in kolegialnost ter fleksibilnost, ko pride do spreminjanja norm (OSCE 2012, 37).

Razlika med stičnimi kodeksi in kodeksi obnašanja naj bi bila predvsem v tem, da se v etičnih kodeksih navajajo ključna načela in vrednote, kodeksi obnašanja pa naj bi postavili standarde obnašanja, ki se pričakujejo v konkretnih situacijah (Marčetić v Kregar, Marčetić in Grubišić 2016, 98).

Lord Nolan je leta 1995 objavil sedem načel opravljanja javne funkcije, ki so podlaga etičnih standardov, ki se pričakujejo od nosilcev javnih funkcij in jih morajo upoštevati vsi, ki delujejo v javnem sektorju Velike Britanije (Vlada VB 1995):

- nesebičnost (delovanje v javnem interesu),
- integriteta (izogibanje vplivanja na delovanje),
- objektivnost (nepriustransko delovanje in sprejemanje odločitev),
- odgovornost (odgovornost za svoja dejanja),
- odprtost (transparentnost delovanja),
- poštenost (iskrenost pri delovanju) in
- vodenje (spodbujanje in podpiranje navedenih načel).

Navedena načela etičnega vedenja se imenujejo Nolanova načela. Navedena načela so tudi sicer osnova več ali manj vseh etičnih kodeksov, ne samo v Veliki Britaniji.

3 PARLAMENT IN ETIKA

Parlamentarni sistem temelji na načelu delitve oblasti. Parlament predstavlja zakonodajno vejo oblasti in je predstavniško demokratično telo, ki združuje izvoljene posameznike. Tako parlament predstavlja državljane in jim vlada. Parlament nadzoruje vlado in ima pravico do oblikovanja zakonodaje. Parlament v Sloveniji sestavljata Državni zbor in Državni svet. Medtem ko Državni zbor sestavlja 90 poslancev, ki so vsaka štiri leta voljeni na neposrednih volitvah, Državni svet šteje 40 članov, ki so izvoljeni na pet let s posrednimi volitvami v interesnih organizacijah oziroma lokalnih skupnostih po volilnih telesih (prek elektorjev) in zastopajo nosilce gospodarskih, poklicnih, socialnih in lokalnih interesov.

“Ko govorimo o etiki v parlamentu, sta pomembni vsaj dve skupini, katerih etična drža in etično vedenje je temeljnega pomena, in sicer etika poslancev in etika parlamentarnih javnih uslužbencev. Z vidika etičnega odločanja je pomen njihovega ravnanja precejšen, saj poslanci kot odločevalci neposredno sodelujejo v procesu odločanja, javni uslužbenci pa s pripravo strokovnih gradiv in drugih nalog posredno sodelujejo v procesu odločanja” (Žagar v Kečanović 2012, 203). Od poslancev se pričakuje visok nivo etičnih standardov, saj sodelujejo pri upravljanju države.

3.1 Etika v Državnem zboru Republike Slovenije

V Sloveniji se soočamo tako z gospodarsko kot tudi s politično krizo. Temeljni vzrok za slednjo je predvsem v slabem vodenju države in gospodarstva. To ima svoj izvor v nespoštovanju in celo nepriznavanju temeljnih etičnih načel oziroma civilizacijskih norm, kar se je razširilo med številnimi nosilci funkcij v politiki in gospodarstvu (Kovačič v Pavliha in Ošljaj 2013, 125). Pri delovanju političnega sistema se to kaže na različne načine, na primer v izrabljanju političnih pozicij za uveljavljanje osebnih interesov, v izogibanju odgovornosti za nezakonita in etično sporna dejanja ter za prikrivanje nepoštenih poslov in koruptivnih dejanj.

“V demokratičnih državah se vse več časa posveča etiki in etičnim dilemam. Pojavi korupcije in različna neetična ravnanja funkcionarjev in javnih uslužbencev so bili dodatna spodbuda za države, da so vzpostavile vrsto mehanizmov za regulacijo neetičnega obnašanja” (Žagar v Kečanović 2012, 202).

Kljub vsem pobudam poseben etični kodeks poslancev slovenskega parlamenta še ni bil sprejet, čeprav je bil v vsakem mandatnem obdobju izkazan interes za oblikovanje posebnih etičnih pravil. Etično ravnanje poslancev kljub vsemu določajo nekateri sprejeti zakoni, in sicer Zakon o integriteti in o preprečevanju korupcije, Zakon o poslancih, Poslovnik Državnega zbora ter seveda Ustava RS, ki je temeljni in najvišji pravno-moralni akt. Glede na mednarodne primerjave je za Slovenijo značilno, da ima na normativni ravni zgledno ureditev, ki pa žal ne zagotavlja visoke stopnje etičnih standardov niti funkcionarjev niti uradnikov v praksi. Največji problem te ureditve je, da ni primerno sankcionirana in tako sama sebi namen. Pomembna sestavina etičnega kodeksa je namreč opredelitev nadzora in sankcij v primeru kršitev kodeksa. Če slednje ni določeno, ostaja odprt prostor za osebno presojo, ali bo oseba načela kodeksa spoštovala ali ne.

Kaj pravzaprav pomeni dejstvo, da poslanci Državnega zbora še danes nimajo posebnega etičnega kodeksa, pa čeprav so etični kodeksi že skoraj nuja vsake organizacije, ki deluje v javnem interesu? Morebiti gre za ignoranco ali pa je to področje za poslance enostavno tako nepomembno, da se s tem vprašanjem ne ukvarjajo. Velik napredek je sprejet Kodeks etike za funkcionarje v Vladi RS in ministrstvih, četudi sam kodeks zelo ohlapno določa splošno sprejeta pravila obnašanja, o sankcioniranju pa ne govori.

3.1.1 Normativna ureditev

Zakoni so tisti, ki določajo temeljna etična načela, kje so meje etičnega obnašanja in ravnanja ter katere sankcije se uporabijo v primeru neupoštevanja etičnih načel. Zakon določi tudi nadzor nad izvajanjem tega. Zato je zelo pomembno, da so etična načela čimbolj jasno in nedvoumno določena. Tako tudi državljani dobijo moč nadzora nad delovanjem javnih uslužbencev (Babič 2004, 13). Pričakovanja državljanov glede pravilnega obnašanja javnih uslužbencev so velika prav zaradi njihove vloge pri upravljanju države. Učinkovit nadzor oblast varuje pred nevarnostmi, ki sicer navidez pospešujejo njeno moč, v resnici pa jo prej ali slej spodkopljejo, zato bi si oblast nadzor morala želeli (Grmič v Rus 1997, 8).

Predsednik Državnega zbora v mandatu 2012, Gregor Virant, je bil mnenja, da bi v primeru hujše kršitve zakona ali etičnih pravil moral poslanec, ki škoduje ugledu Državnega zbora, odstopiti oziroma bi ga morala k odstopu pozvati njegova stranka. Le z odstopi poslancev, pri katerih odkrijejo hujše kršitve zakona ali etičnih pravil, bi zaščitili ugled parlamenta in velike večine poslank in poslancev, ki jim takih ravnanj ni mogoče očitati. Seveda odstop ni potreben

v primeru, "da poslanec obtožbe prepričljivo javno ovrže". Poslanci bi morali biti kot predstavniki ljudstva zgledni državljani (Rebernik 2012). Neetična ravnanja so škodljiva in pomenijo negativne posledice. Dejstvo je, da neetično obnašanje škoduje ugledu institucije in lahko dolgoročno oslabi stabilnost demokracije (Žagar 2004, 130).

Naslednji pravni akti opredeljujejo etično obnašanje poslancev Državnega zbora: Ustava, ki je osnovni pravni akt in relevantni zakoni v povezavi s poslanci Državnega zbora in etični kodeks za funkcionarje vlade.

- **Ustava Republike Slovenije** v 82. členu zapiše, da so poslanci predstavniki vsega ljudstva in niso vezani na kakršnakoli navodila. V 83. členu Ustava govori o poslanski imuniteti. V primeru njene uporabe poslanec Državnega zbora ni kazensko odgovoren za mnenje ali glas, ki ga je izrekel na sejah Državnega zbora ali njegovih delovnih teles. Poslanec prav tako ne sme biti priprt niti se zoper njega, če se sklicuje na imuniteto, ne sme začeti kazenski postopek brez dovoljenja Državnega zbora, razen če je bil zaloten pri kaznivem dejanju, za katero je predpisana kazen zapora nad pet let. Ustava ne predpisuje sankcij za kršitelje, je pa podlaga za vse sprejete zakone. Zakoni so lahko vedno strožji od Ustave, nikoli pa določil ne smejo kršiti.

Ustava je pomemben moralno pravni in politični akt, ki z vsebino ustavnih določb, ki se nanašajo na temeljne pravice in svoboščine, kažejo na visok nivo postavitve etičnih načel (Žagar 2004, 174). Človekove pravice in temeljne svoboščine so obravnavane v drugem poglavju Ustave (od 14. do 65. člena).

- **Zakon o poslancih** opredeljuje nezdržljivost funkcije poslanca z drugimi funkcijami v 10. členu. Poslanec ne sme biti hkrati član državnega sveta, ne sme opravljati druge funkcije ali dela v državnih organih in ne sme opravljati funkcije župana in podžupana v občini. V 12. členu je določeno, da poslanec ne sme opravljati pridobitne dejavnosti, ki po zakonu ni združljiva z opravljanjem javne funkcije. Poslanska imuniteta je v zakonu obravnavana v 21. in 22. členu, podrobneje jo določa Poslovnik Državnega zbora.
- **Poslovnik Državnega zbora** v 204. členu določa pogoje za imuniteto poslanca. "Če so podani pogoji za odreditev pripora poslanca ali če so podani pogoji za začetek kazenskega postopka proti poslancu, ki se sklicuje na imuniteto, pristojni državni organ pošlje zahtevo za dovolitev pripora oziroma za začetek kazenskega postopka

predsedniku Državnega zbora.” Kadar je poslanec že pripravljen ali se proti njemu začne kazenski postopek za kaznivo dejanje, za katero je predpisana kazen zapora nad pet let, se o tem obvesti predsednika Državnega zbora, tudi če se poslanec ne sklicuje na imuniteto.

V 205. členu Poslovnika je navedeno, da pri obravnavanju zahteve ali obvestila mandatno-volilna komisija presodi, ali je priznanje imunitete nujno potrebno za opravljanje poslanske funkcije, in sicer v primeru, ko namerava pristojni državni organ poslanca pripraviti ali ko ga je že pripravil, ne pa tudi v primeru, ko namerava proti njemu začeti kazenski postopek ali ko ga je že začel. Pri obravnavanju zahteve ali obvestila mandatno-volilna komisija ne presoja o krivdi poslanca.

V 209. členu Poslovnika je določeno, da če Državni zbor naknadno prizna imuniteto poslancu, se kazenski postopek proti njemu ne sme več voditi, oziroma se mora pripraviti poslanec takoj spustiti na prostost.

- Etično ravnanje za poslance je, sicer ohlapno, določeno v **Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije**, sicer pa poslanci še danes nimajo svojega etičnega kodeksa. Med drugim zakon opredeljuje nezdržljivost opravljanja funkcije, prepoved in omejitve sprejemanja daril in dolžnost izogibanja nasprotju interesov. O nezdržljivosti funkcij govori 26. člen zakona, ki določa, da poklicni funkcionar ob javni funkciji ne sme opravljati poklicne ali druge dejavnosti, namenjene pridobivanju dohodka ali premoženjske koristi. V 30. členu zakon govori o sprejemanju daril, ki pravi, da funkcionar ne sme sprejemati daril ali drugih koristi v zvezi z opravljanjem funkcije, razen protokolarnih daril in priložnostnih daril manjše vrednosti (posamezna vrednost do 75 EUR in skupna vrednost v posameznem letu do 150 EUR). O izogibanju nasprotju interesov govori 37. člen zakona, in sicer mora biti uradna oseba pozorna na vsako dejansko ali možno nasprotje interesov in mora storiti vse, da se mu izogne. Prav tako svoje funkcije ali službe ne sme uporabiti zato, da bi sebi ali komu drugemu uresničila kakšen nedovoljen zasebni interes. Kršitev predpisanih dejanj je povezana z neetičnim delovanjem.
- **Kodeks etike za funkcionarje v Vladi RS in ministrstvih** je bil sprejet leta 2015. Pred tem se je zvrstilo kar nekaj predlogov, nekako je vsaka vlada urejala besedilo kodeksa po svoje, dejansko pa je prišlo do sprejetja v Državnem zboru šele pred kratkim. Kodeks

etike za funkcionarje v Vladi RS in ministrstvih pravi, da mora javni uslužbenec vedno ravnati tako, da ohranja in krepi zaupanje javnosti v poštenost, nepristranskost in učinkovitost opravljanja javnih nalog (MJU 2015).

V kontekstu nesprejetega etičnega kodeksa za poslance Državnega zbora obstaja tudi poročilo skupine držav za boj proti korupciji - GRECO (angl. Council of Europe's Group of States against Corruption), ki je začela delovati v okviru Sveta Evrope leta 1999. Osnovna naloga GRECO je nadzor nad bojem proti korupciji v državah članicah; v ta namen izvaja ocenjevalne postopke o zakonodajah držav, institucionalni ureditvi boja zoper korupcijo in praktičnih dosežkih na tem področju (KPK). GRECO je v poročilu o Preprečevanju korupcije pri poslancih, sodnikih in tožilih za Slovenijo priporočil sprejetje etičnega kodeksa za poslance Državnega zbora in sprejetje mehanizmov nadzora in opredelitev sankcij za kršitelje (GRECO 2015, 2–3). Po mnenju KPK je GRECO opozoril, da namen kodeksa etike ni le dopolniti in pojasniti pravil obnašanja poslancev, ki so že določena z zakoni, temveč, da se ozavesti javnost, ki ima pravico vedeti, kakšno obnašanje lahko pričakuje od izvoljenih predstavnikov (RTV SLO 2016c). S tovrstnimi kodeksi se krepi zaupanje v pravno državo in institucije v parlamentu. Kljub temu, da javnost pravzaprav ve, kaj je prav in kaj narobe, pa je etični kodeks pomemben, saj državljanom daje neko zagotovilo v to, da so njihova prepričanja pravilna in s tem pričakovanje, kako se morajo obnašati tisti na javnih funkcijah, saj državljani na volitvah posameznikom podelimo mandat zastopanja. Ko poslanci kršijo nenapisana pravila, se ne le izneverijo svojim volivcem, temveč jih na nek način osramotijo, sploh, če je konkretno dejanje neetično ali nemoralno.

Vlada Republike Slovenije je v letu 2014 sprejela Program ukrepov Vlade Republike Slovenije za preprečevanje korupcije (MNZ 2014), v katerem opredeljuje ukrepe, potrebne za omejitev tveganja korupcije, saj se Vlada RS zaveda pomembnosti področja in pomembnosti povrnitve zaupanja ljudi v državo in njene temeljne stebre državotvornega delovanja (Vlada RS 2015, 3). V tem programu je ena izmed pomembnih točk tudi sprejetje etičnega kodeksa za poslance. Za sprejetje je bil zadolžen Državni zbor. Etični kodeks za poslance ni bil sprejet. V programu ukrepov Vlade Republike Slovenije za preprečevanje korupcije za obdobje 2015–2016 etični kodeks za poslance ni več omenjen kot cilj in naloga Državnega zbora, medtem ko je etični kodeks za funkcionarje vlade in ministrstev omenjen v obeh, v slednjem programu je že določen časovni okvir sprejema. Kodeks za funkcionarje vlade in ministrstev je bil sprejet v letu 2015, kot omenjeno zgoraj. Kaj je razlog za opustitev točke sprejema kodeksa za poslance iz

programa ukrepov, ni omenjeno, vsekakor pa je sprejem etičnega kodeksa za poslance v slovenskem parlamentu nujen in pozivi zanj prihajajo iz domačih in tujih institucij.

Še pomembnejše od vseh sprejetih zakonov pa je nadzorovanje v skladu z zakonskimi zahtevami. Če ni nadzora, so določila zakona brez pomena. Tudi določitev sankcij za kršitelje je izrednega pomena, ker s tem zakonski akt še bolj pridobi na veljavi.

3.1.2 Nadzor

Najboljša in najbolj učinkovita oblika nadzora je samonadzor, kar pomeni, da bi moral vsak posameznik sam nadzirati svoja dejanja tudi z etičnega vidika. Za slednje je potrebna velika mera samokontrole in samokritičnosti, ki pa je ne premore vsakdo. Dober nadzor je tisti, ki onemogoča neetično ravnanje, če pa do njega pride pa nadzor tako neetično dejanje hitro odkrije. Nadzor omogoča večjo verjetnost etičnega ravnanja in odkrivanja napak (Babič 2004, 25).

Poslance neposredno nadzira KPK, ki je bila ustanovljena leta 2004 z Zakonom o preprečevanju korupcije. KPK je samostojni državni organ z večjimi pooblastili v boju proti korupciji. Leta 2010 je v veljavo stopil Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije, ki je pomembno razširil njene naloge in pristojnosti ter uvedel od politike bolj neodvisen sistem imenovanja vodstva komisije, ki ga sedaj imenuje predsednik države na predlog posebne komisije (KPK).

KPK lahko na lastno pobudo, na podlagi prijave pravne ali fizične osebe ali na zahtevo uvede postopek zaradi suma korupcije, kršitve predpisov o nasprotju interesov, omejitvi poslovanja ali o lobiranju ali zaradi ocene in odprave posamičnih ali sistemskih korupcijskih tveganj ali kršitev etike in integritete javnega sektorja. KPK v primeru, ko je ugotovljeno hujše koruptivno ravnanje funkcionarja, uradnika na položaju ali poslovodne osebe, pošlje organu, ki je pristojen za imenovanje in razrešitev obravnavanega posameznika predlog za razrešitev in o tem obvesti javnost. Pristojni organ se je o predlogu komisije za razrešitev dolžan izreči v roku 30 dni (Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije, 13. člen). KPK torej obvesti Državni zbor o kršitvah poslancev, kateri mora, oziroma lahko ukrepa glede na svoja pooblastila. KPK samostojno izvršuje pristojnosti in opravlja naloge, določene v zakonu, vendar nima policijskih pooblastil.

Nadzorne institucije, kot je KPK, ugotavljajo nepravilnosti v skladu z zakonom, in to je priložnost, da se zadeve uredijo. Spoštovanje nadzornih institucij je izjemnega pomena, prav

tako odnos politikov do njih. Nespoštovanje različnih revizij, nespoštovanje mnenj in odločb nadzornih institucij so metanje peska v oči. To, da revizija pokaže nepravilnosti, je dobro, ker daje možnost, da se nepravilnosti popravijo. Praksa v Sloveniji pa je, da se pristojni ugotovitvam izmikajo in jih pogosto zanikajo, sprememb pa ni. Ne upošteva se ne revizij, ne stališč (Habič v Kolednik 2012). V Sloveniji enostavno ni prave politične kulture in to na vseh ravneh.

3.1.3 Posledice kršitev

Če smo moralna in etična družba, to pomeni, da odkrivamo morebitne kršitelje in jih kaznujemo, oziroma to naredijo pristojni organi. Vse prevečkrat pa se zgodi, da kršitelji kljub temu, da so odkriti, sploh niso kaznovani. Večkrat se zgodi, da poslanec, ki ravna neetično, s strani nadzornikov ni kaznovan, mogoče je opozorjen. Tak poslanec je mnenja, da ni storil nič posebej kritičnega, zato tudi ne vidi razloga, da bi odstopil s položaja poslanca. S svojim sprenevedanjem škoduje parlamentu in mu zmanjšuje ugled. Ugled se posledično zmanjša, ne samo instituciji, ampak tudi pristojnim za tovrstno ukrepanje. Kolikokrat se zgodi, da nepošteni poslanec samozavestno zatrjuje, da ni storil ničesar nezakonitega ali drugače spornega. V teh primerih posredujejo mediji in na koncu ljudstvo, ki javno obsodi ravnanje določenega poslanca. Tako v določenem trenutku pride do preobrata, ko je poslanec tako osramočen, da vendarle odstopi s svojega položaja. In tako ljudstvo opravi delo tistih, ki bi morali ukrepati, pa tega ne storijo. Bodisi se izgovarjajo na pomanjkljivo zakonodajo, bodisi nimajo volje, da bi se izpostavljali. Vsekakor tak način ni v pomoč doseganju bolj etične družbe kakršna bi radi postali, oziroma mislimo, da smo že.

Kazenski zakonik v 26. poglavju opredeljuje kazniva dejanja zoper uradno dolžnost, javna pooblastila in javna sredstva. V 257. členu je opredeljena zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic, ko uradna oseba ali javni uslužbenec, ki zato, da bi sebi ali komu drugemu pridobila kakšno nepremoženjsko korist ali protipravno premoženjsko korist ali da bi komu prizadejala škodo, izrabi svoj uradni položaj ali prestopi meje uradnih pravic ali ne opravi uradne dolžnosti. Po Kazenskem zakoniku so kot kazniva dejanja opredeljena še oškodovanje javnih sredstev, nevestno delo v službi, ponareditev ali uničenje uradne listine in izdaja tajnih podatkov.

Jemanje podkupnine je opredeljeno v 261. členu in pomeni,

“da uradna oseba ali javni uslužbenec zahteva ali sprejme nagrado, darilo ali kakšno drugo korist ali obljubo, oziroma ponudbo take koristi, da bi v mejah svojih uradnih pravic opravila

uradno dejanje, ki ga ne bi smela opraviti, ali da ne bi opravila dejanja, ki bi ga morala ali smela opraviti, ali kako drugače zlorabila svoj položaj, ali kdor posreduje pri takem podkupovanju.”

Na drugi strani je kaznivo dejanje tudi dajanje podkupnine (262. člen), kar pomeni, “da nekdo uradni osebi ali javnemu uslužbencu obljubi, ponudi ali da nagrado, darilo ali kakšno drugo korist zanj ali za koga drugega, da bi v mejah svojih uradnih pravic opravila uradno dejanje, ki ga ne bi smela opraviti, ali da ne bi opravila dejanja, ki bi ga morala ali smela opraviti ali da bi kako drugače zlorabila svoj položaj ali kdor posreduje pri takem podkupovanju.”

Nezakonito posredovanje pa se opredeli s sprejemanjem koristi ali dajanjem daril (263. in 264. člen), in sicer v primeru:

ko nekdo zase ali za koga drugega zahteva ali sprejme nagrado, darilo ali kakšno drugo korist ali obljubo oziroma ponudbo take koristi, da bi izkoristil svoj položaj ali svoj resnični ali domnevni vpliv in posredoval, da se opravi ali ne opravi kakšno uradno dejanje. Kdor drugemu obljubi, ponudi ali da nagrado, darilo ali kakšno drugo korist zanj ali za koga drugega, da bi izkoristil svoj položaj ali svoj resnični ali domnevni vpliv in posredoval, da se opravi ali ne opravi kakšno uradno dejanje.

Vsa ta dejanja so po Kazenskem zakoniku kazniva dejanja, za katera so zagrožena denarna kazen in zaporna kazen.

Na podlagi statističnih podatkov, ki jih pripravlja Statistični urad RS so v Tabeli 3.1 za leti 2014 in 2015 zbrana tri kazniva dejanja, ki jih Kazenski zakonik opredeljuje kot kazniva dejanja korupcije. Podatki niso ločeni po funkcijah ovadenih, obtoženih in pravnomočno obsojenih oseb, ampak zgolj po vrstah dejanj.

Tabela 3.1: Obsojene polnoletne osebe glede na vrsto kaznivega dejanja

Obsojene polnoletne osebe								
	2014				2015			
	Zaključene ovadbe	Zaključene obtožbe	Zaporna kaznen	Denarna kaznen	Zaključene ovadbe	Zaključene obtožbe	Zaporna kaznen	Denarna kaznen
Jemanje podkupnine	3	-	-	-	6	1	1	-
Dajanje podkupnine	11	1	1	-	3	2	2	-
Sprejemanje daril za nezakonito posredovanje	1	1	1	-	2	2	1	-
SKUPAJ	15	2	2	0	11	5	4	0

Vir: Statistični urad RS (2016a); Statistični urad RS (2016b); Statistični urad RS (2016c).

V letu 2014 je bilo zaključenih 15 ovadb za vse tri vrste kaznivih dejanj, od tega sta bili zaključeni tudi dve obtožbi, obe osebi sta bili obsojeni na zaporno kazen. V letu 2015 je bilo zaključenih 11 ovadb za vse tri vrste kaznivih dejanj, od tega je bilo zaključenih tudi pet obtožb, od tega so bile štiri osebe obsojene na zaporno kazen, ena pa je bila obsojena z drugo vrsto kazni.

V povezavi z opravljanjem nezdržljivosti funkcije dve alineji **Zakona o poslancih** v 9. členu) določata prenehanje mandata, in sicer v primeru, če poslanec v treh mesecih po potrditvi poslanskega mandata ne preneha opravljati dejavnosti, ki ni združljiva s funkcijo poslanca in če nastopi funkcijo ali začne opravljati dejavnost, ki ni združljiva s funkcijo poslanca.

Glede prenehanja mandata pri neetičnem ravnanju je določba 9. člena zakona sledeča:

- poslancu preneha mandat, če je s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zavora, daljšo od šest mesecev.

Zgornja točka ne velja v primeru, če Državni zbor sklene, da poslanec kljub temu lahko opravlja poslansko funkcijo.

Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije za kršitve zakona navaja zgolj denarne kazni, in sicer, če posameznik KPK ne obvesti o opravljanju poklicne ali druge dejavnosti. Enako velja tudi, če posameznik ne spoštuje odločbe o prepovedi opravljanja dodatne dejavnosti ali pogojev in omejitev, ki mu jih je z odločbo postavila KPK in če posameznik sprejme darilo ali drugo korist v zvezi z opravljanjem funkcije.

3.2 Etika v Evropskem parlamentu

3.2.1 Kodeksi ravnanja in ostale zakonske podlage

Temeljna načela ravnanja za člane evropskega parlamenta predpisuje **Poslovník Evropskega parlamenta**. Poslovník v 4. členu opredeljuje postopke odstopa evropskega poslanca, v členih od 5 do 9 je opredeljena imuniteta poslanca. 11. člen poslovníka govori o finančnih interesih poslancev, pravilih ravnanja, obveznem registru za preglednost in dostopu do parlamenta. Določa, da ravnanje poslancev izhaja iz medsebojnega spoštovanja, temelji na vrednotah in načelih, določenih v temeljnih besedilih Evropske unije, ohranja dostojanstvo parlamenta in ne sme ogroziti poteka parlamentarnega dela in miru v parlamentu. V 166. členu so navedene kazni za kršitve načel iz 11. člena (Evropski parlament 2014c).

Ob izbruhu afere “Cash-for-Amendments” v letu 2011 Evropski parlament ni imel nobenega veljavnega zakonskega predpisa, da bi kaznoval 3 poslance, ki so bili vpleteni v podkupovalni škandal. Evropski parlament ni imel nobene zakonske možnosti, da bi jih razrešil z njihovih funkcij. To delo so morali opraviti nacionalni parlamenti, v Evropskem parlamentu pa je nastala debata o sprejetju etičnega kodeksa evropskih poslancev, ki bi vseboval tudi možnost sankcioniranja kršiteljev. Ta afera je bila povod za sprejem etičnega kodeksa za poslance Evropskega parlamenta.

Kodeks ravnanja za poslance Evropskega parlamenta v zvezi s finančnimi interesi in navzkrižji interesov so v Evropskem parlamentu sprejeli v letu 2011, velja pa od 1. januarja 2012. Kodeks ima naslednje pomembne postavke, ki se nanašajo na ravnanje poslancev (Evropski parlament 2012):

- *Glavna načela kodeksa ravnanja*

Poštenost, odgovornost, nepristranskost, integriteta, preglednost, marljivost in spoštovanje ugleda parlamenta. Poslanci morajo delovati izključno v splošnem interesu.

- *Glavne dolžnosti poslancev*

Poslanci ne smejo zahtevati, ne sprejemati, oziroma ne smejo imeti nikakršne neposredne ali posredne finančne koristi ali drugačne nagrade v zameno za izvrševanje pritiska ali za glas v zvezi z zakonodajo.

- *Navzkrižje interesov*

Vsak poslanec, ki ugotovi, da bo izpostavljen navzkrižju interesov, v skladu z načeli in določbami kodeksa ravnanja mora nemudoma sprejeti potrebne ukrepe, da tako stanje

odpravi. Če poslanec ne more rešiti navzkrižja interesov, mora na to pisno opozoriti predsednika.

- *Izjava poslancev*

Zaradi preglednosti poslanci Evropskega parlamenta predsedniku pred koncem prvega zasedanja po volitvah v Evropski parlament v skladu s svojo osebno odgovornostjo predložijo izjavo o finančnih interesih na predpisanem obrazcu. Če poslanec ne odda izjave o finančnih interesih, ne more biti izvoljen za opravljanje položaja v parlamentu ali njegovih telesih in ne more biti imenovan za poročevalca ali sodelovati v uradni delegaciji.

- *Darila ali podobne koristi*

Poslanci Evropskega parlamenta se morajo pri izvrševanju njihove funkcije vzdržati sprejemanja daril ali podobnih koristi, razen tistih v približni vrednosti, ki je nižja od 150 EUR in so podarjena iz vljudnosti, ali tistih, ki so podarjena iz vljudnosti, ko poslanci uradno predstavljajo parlament.

- *Dejavnosti nekdanjih poslancev*

Nekdanji poslanci Evropskega parlamenta, ki se poklicno ukvarjajo z dejavnostmi lobiranja ali zastopanja in so v neposredni zvezi s postopkom odločanja Evropske unije, med opravljanjem te dejavnosti ne morejo koristiti ugodnosti, ki v skladu s pravili, ki jih je določilo predsedstvo, pripadajo nekdanjim poslancem.

Od leta 2012 naprej, ko je kodeks v veljavi, še ni prišlo do primera kršitve kodeksa v takšni meri, da bi kateremu od evropskih poslancev odvzeli mandat, čeprav je bilo od sprejetja kodeksa obravnavanih petnajst primerov, ko je bil ta kršen.

Poleg Kodeksa ravnanja za poslance Evropskega parlamenta v zvezi s finančnimi interesi in navzkrižji interesov je bil že leta 2001 sprejet tudi **Evropski kodeks dobrega ravnanja javnih uslužbencev**, ki ga je izdal Evropski varuh človekovih pravic. Ta kodeks vsebuje smernice za praktične ukrepe za večjo odgovornost odločanja, preglednost in učinkovitost. Kodeks je osnova etičnega obnašanja ustanov in organov Evropske unije, njihove uprave in njihovih uradnikov. Načela kodeksa med drugim opredeljujejo predanost Evropski uniji in njenim državljanom, spoštovanje drugih in transparentnost, integriteto ter objektivnost (Evropski varuh človekovih pravic 2015).

3.2.2 Nadzor in posledice kršitev

V Evropskem parlamentu so za nadzor nad spoštovanjem kodeksa ravnanja poslancev vzpostavili posvetovalni odbor, ki je sestavljen iz petih članov. Odbor vsako leto izda letno poročilo o svojem delovanju.

Posvetovalni odbor o ravnanju poslancev je organ, ki poslancem Evropskega parlamenta daje smernice za razlago in izvajanje kodeksa ravnanja. Posvetovalni odbor na zahtevo predsednika parlamenta tudi presoja o domnevnih kršitvah kodeksa ravnanja in predsedniku svetuje v zvezi z ukrepi, ki bi jih bilo morebiti treba sprejeti v zvezi s tem (Evropski parlament 2016a).

Kodeks v 8. členu predvideva sankcije, na katere se navezuje na 166. člen Poslovnika Evropskega parlamenta. Izrečena kazen lahko vsebuje enega ali več ukrepov (Evropski parlament 2012):

- opomin;
- izguba pravice do izplačila dnevnic za obdobje od dveh do desetih dni;
- začasna izključitev za obdobje od dveh do desetih zaporednih dni s sej Evropskega parlamenta ali katerega koli od njegovih organov, delegacij ali odborov oziroma izključitev iz vseh ali nekaterih dejavnosti Evropskega parlamenta, ne glede na pravico do glasovanja na plenarnem zasedanju in v tem primeru ob strogem spoštovanju pravil ravnanja;
- posredovanje predloga za začasno izključitev ali prenehanje enega ali več mandatov poslanca Evropskega parlamenta. Prenehanje mandata poslanca Evropskega parlamenta je lahko v skladu z 21. členom poslovnika Evropskega parlamenta predlagano parlamentu, kadar konferenca predsednikov meni, da je poslanec zagrešil hujšo kršitev. Parlament odloči o tem predlogu z dvotretjinsko večino oddanih glasov, ki predstavljajo večino vseh poslancev.

4 PRIMERJAVA ETIČNOSTI POLITIKOV NA NACIONALNI IN NADNACIONALNI RAVNI

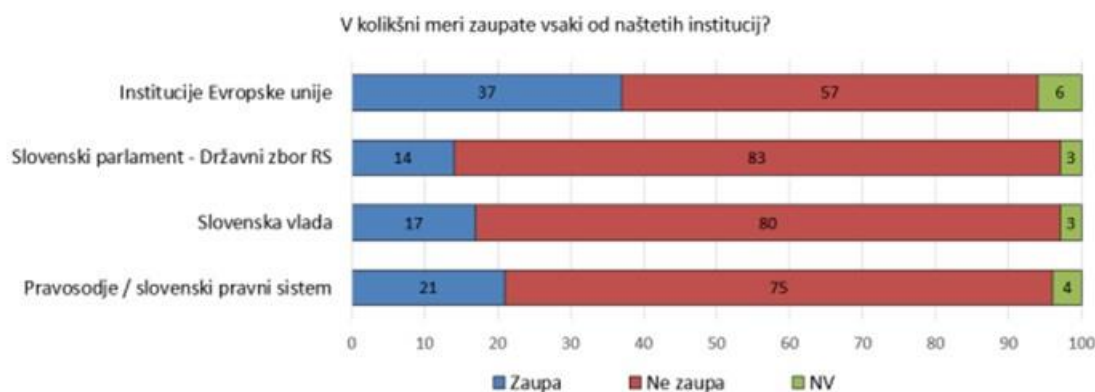
Za ugotavljanje o etičnosti politikov na nacionalni in nadnacionalni ravni smo si pomagali z različnimi, že opravljenimi raziskavami javnega mnenja.

4.1 Zaupanje v institucije

Zaupanje je rezultat zadovoljstva z življenjem, višje izobrazbe, vrednotnega sklopa, ki se odraža v post-materializmu in solidarnem individualizmu, ter kvalitete delovanja javnih institucij. Zelo pomemben je socialni kapital, ki je v Sloveniji nizek, kar se odraža v pomanjkljivem sodelovanju in povezovanju na vseh ravneh socialnega sistema. Z višjo stopnjo socialnega kapitala in kooperacije bi bilo mogoče dosegati višjo kvaliteto življenja in učinkovitejše ter uspešnejše delovanje javnih institucij (Iglič 2004, 149). Visok socialni kapital (zaupanje nad 50 odstotkov prebivalcev) lahko najdemo v skandinavskih državah in na Nizozemskem, nizek socialni kapital imajo v južnih in vzhodnih evropskih državah, kamor spada tudi Slovenija (Iglič 2004, 150). Zaupanje v politične institucije je eden od ključnih elementov, ki omogočajo njihovo delovanje. Zaupanje ustvarja povezavo med političnimi institucijami in državljani. Demokratične vlade, ki uživajo visoko stopnjo zaupanja, imajo največkrat tudi večjo stopnjo legitimnosti in učinkovitost politike.

Po raziskavah Eurobarometra jeseni leta 2016 (Slika 4.1) med Slovenci prevladuje splošno nezaupanje v institucije, kljub temu pa je delež tistih, ki zaupajo v institucije EU, precej večji, kakor delež vprašanih, ki zaupajo nacionalnim institucijam. Državnemu zboru namreč zaupa le 14 odstotkov vprašanih, s čimer se Slovenija uvršča na dno lestvice evropskih držav glede zaupanja v nacionalne institucije. V povprečju v državah EU nacionalnemu parlamentu zaupa 32 odstotkov Evropejcev. Evropskim institucijam zaupa 37 odstotkov Slovencev (Evropska komisija 2016a, 10).

Slika 4.1: Eurobarometer 2016 – zaupanje Slovencev v institucije

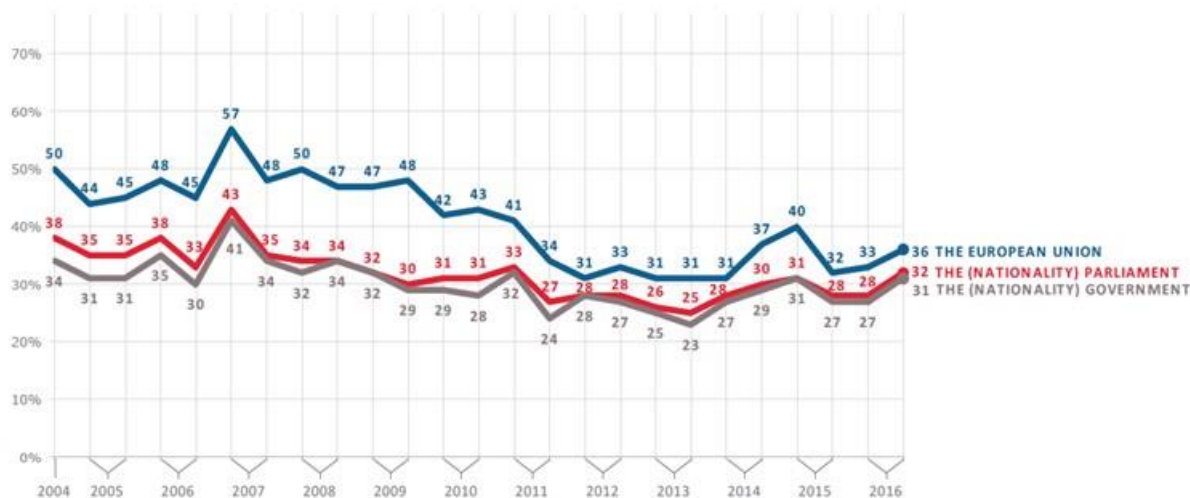
Vir: Evropska komisija (2016a, 10).

Zaupanje ljudi v evropske institucije je povezano bolj z zaupanjem in vrednotenjem samega članstva države v EU kot z dejanskim zaupanjem v institucije, ker so državljani neposredno v stiku z nacionalnimi institucijami, evropske institucije pa so jim nekako oddaljene, čeprav s svojim odločanjem posredno vplivajo na njihovo življenje.

Posameznikovo zaupanje opredeljuje ekonomski položaj znotraj države članice in še pomembneje, posameznikovo percepcijo njegovega blagostanja. V odnosu do institucij so pomembni tudi medosebni odnosi, ki so predpogoj institucionalnega zaupanja. Posamezniki, ki izražajo višjo stopnjo generaliziranega zaupanja, so obenem bolj zaupljivi do delovanja institucij. Nenazadnje je zaupanje vendarle čustvo, ki ga pogojuje naša primarna socializacija in v nadaljevanju naše izkušnje s soljudmi (Kirn 2008, 78). Zadovoljstvo z življenjem pomembno vpliva na mnenje o zadovoljstvu z demokracijo in zaupanju v institucije.

Slika 4.2 prikazuje trend zaupanja Evropejcev v nacionalne parlamente in vlade ter v EU med leti 2004 in 2016. V letu 2016 v EU zaupa skupno 36 odstotkov Evropejcev, medtem ko je zaupanje v nacionalne parlamente zgolj 32-odstotno. V povprečju je zaupanje v nacionalne parlamente ves čas nižje od zaupanja v EU. Največje zaupanje je bilo izmerjeno v začetku leta 2007, in sicer v nacionalne parlamente s 43 odstotki in v EU s 57 odstotki, od takrat pa je zaupanje v vse institucije upadlo.

Slika 4.2: Eurobarometer 2004–2016 – zaupanje Evropejcev v nacionalne vlade in parlamente ter Evropsko unijo

Vir: Evropska komisija (2016b, 14).

4.2 Raziskava o spoštovanju etičnih vrednot med poslanci Državnega zbora

Raziskava mnenja o etiki v politiki in o še danes nesprejetem etičnem kodeksu za poslance Državnega zbora je bila opravljena s strani Komisije Državnega zbora za poslovnik in leta 2004 objavljena v doktorski disertaciji z naslovom Etika v političnem upravljanju s posebnim poudarkom na delovanju parlamentov (Žagar 2004). Raziskava je bila v letih 2000 (mandat 1996–2000) in 2001 (mandat 2000–2004) opravljena s pomočjo vprašalnikov, ki so jih poslanci – člani komisije in predstavniki političnih opcij, prejeli po pošti. Med drugim so poslanci odgovarjali na trditev o spoštovanju etičnih vrednot in vplivu na odločitve poslancev, trditev o tem, ali spoštovanje temeljnih etičnih načel in moralnih vrednot dviguje ugled parlamenta in trditev, ali spoštovanje etičnih norm krepi zaupanje javnosti v parlament. In čeprav je raziskava stara že preko petnajst let, se v tem času pravzaprav ni veliko spremenilo.

Tabela 4.1: Spoštovanje moralnih, etičnih vrednot pomembno vpliva na vsebino odločitev

Leto	2000		2001		SKUPAJ	
	Število	%	Število	%	Število	%
Se strinjam	7	63,6	4	44,4	11	55,0
Delno se strinjam	2	18,2	3	33,3	5	25,0
Delno se ne strinjam	1	9,1	0	0	1	5,0
Se ne strinjam	1	9,1	2	22,2	3	15,0
SKUPAJ	11	100	9	100	20	100

Vir: Žagar (2004, 201).

V prvem mandatu se kar 63,6 odstotkov vprašanih strinja z mnenjem, da spoštovanje moralnih in etičnih vrednot pomembno vpliva na vsebino odločitev, v drugem mandatu se je povečal delež tistih, ki se z mnenjem samo delno strinjajo, in sicer na 33,3 odstotka.

Tabela 4.2: Spoštovanje temeljnih etičnih načel in moralnih vrednot dviguje ugled parlamenta

Leto	2000		2001		SKUPAJ	
	Število	%	Število	%	Število	%
Se strinjam	8	72,7	7	70,0	15	71,4
Delno se strinjam	1	9,1	1	10,0	2	9,5
Delno se ne strinjam	0	0	0	0	0	0
Se ne strinjam	2	18,2	2	20,0	4	19,0
SKUPAJ	11	100	10	100	21	100

Vir: Žagar (2004, 200).

Z mnenjem, da spoštovanje temeljnih etičnih načel in moralnih vrednot dviguje ugled parlamenta, se v prvem mandatu strinja 72,7 odstotkov vprašanih, v drugem mandatu pa 70,0 odstotkov. V drugem mandatu se je nekoliko povečal delež tistih, ki se z navedenim mnenjem ne strinja.

Tabela 4.3: Spoštovanje etičnih norm krepi zaupanje javnosti v parlament

Leto	2000		2001		SKUPAJ	
	Število	%	Število	%	Število	%
Se strinjam	8	72,7	4	40,0	12	57,1
Delno se strinjam	1	9,1	4	40,0	5	23,8
Delno se ne strinjam	0	0	0	0	0	0
Se ne strinjam	2	18,2	2	20,0	4	19,0
SKUPAJ	11	100	10	100	21	100

Vir: Žagar (2004, 200).

Z mnenjem, da spoštovanje etičnih norm krepi zaupanje javnosti v parlament, se je v prvem mandatu strinjalo 72,7 odstotkov vprašanih, medtem ko se je v drugem mandatu, in pravzaprav samo eno leto kasneje, s tem mnenjem strinjalo samo še 40 odstotkov vprašanih, kar 40 odstotkov pa se jih je strinjalo samo delno.

Etični kodeks, ki do danes v slovenskem parlamentu še ni bil sprejet, je pereča tema že celotno zgodovino slovenske samostojnosti. V vsakem mandatu se pojavi nova verzija etičnega kodeksa, vendar do danes ta še ni prejel zadostnega konsenza, da bi bil sprejet. Iz navedene raziskave sledi, da je mnenje o spoštovanju etičnih in moralnih vrednot pomembno pri delu poslancev, prav tako je pomembno za sam ugled parlamenta in za javno mnenje o delu parlamenta.

4.3 Merjenje etičnosti z različnimi indeksi

Veliko raziskav in anket je že bilo opravljenih na temo priljubljenosti politikov po svetu. Pri iskanju podobne raziskave o mnenju državljanov posamezne države o etičnih standardih njihovih politikov, ki naj bi bili, kot vemo, na najvišji ravni, smo pridobili podatke raziskav dveh indeksov, ki jih izdajata dve svetovni priznani organizaciji. Oba indeksa imata že kar dolgo zgodovino, saj jih objavljajo že od leta 1995 (Indeks zaznave korupcije) in 2004 (Indeks globalne konkurenčnosti) in ponujajo rezultate za več kot 100 držav po svetu.

- **Indeks globalne konkurenčnosti** (angl. Global Competitiveness Index), ki ga meri Svetovni gospodarski forum, je v letu 2014 vključeval 144 držav, v letu 2015 pa 140 držav. Gre za celovit indeks, ki zajema tako mikroekonomske kot makroekonomske vidike nacionalne konkurenčnosti. Konkurenčnost je opredeljena kot nabor institucij, politik in dejavnikov, ki določajo raven produktivnosti (World Economic Forum 2015).

Merjenje indeksa zajema 12 stebrov konkurenčnosti, ki vsebujejo različna anketna in statistična vprašanja. V prvem stebru, kjer se meri stanje na področju privatnih in javnih institucij, se meri tudi zaupanje javnosti v politike.

V tabeli 4.4 so prikazani rezultati merjenja zaupanja javnosti v politike za 28 držav Evropske unije, in sicer z anketnim vprašanjem: "Kako v vaši državi ocenjujete etične standarde politikov?"

Ocena 1 pomeni zelo nizke etične standarde politikov v državi, medtem ko nasprotno **ocena 7** pomeni zelo visoke etične standarde politikov v državi. Prikazana je primerjava med ocenami od leta 2011 do leta 2015. Odgovore na zgornje vprašanje raziskovalci pridobijo s pomočjo Ankete vodilnih v državi (Executive opinion survey). Anketa zajema mnenja poslovnih voditeljev posameznih držav po vsem svetu glede številnih tem, za katere so podatkovni viri redki ali pa sploh ne obstajajo. Tako je nepogrešljiv dodatek virom podatkov, ki so na voljo s strani mednarodnih organizacij in nacionalnih statističnih uradov (Schwab 2014, 101).

Tabela 4.4: Zaupanje javnosti v politike v državah EU

Država EU	2011	2012	2013	2014	2015
Finska	5,0	5,1	5,5	5,7	5,7
Luksemburg	5,6	5,4	5,3	5,4	5,6
Nizozemska	5,1	5,4	5,3	5,3	5,4
Švedska	5,8	5,5	5,6	5,3	5,4

Danska	5,4	4,7	4,5	4,7	4,9
Irska	3,0	3,2	3,9	4,5	4,7
Nemčija	3,7	3,7	4,4	4,7	4,7
Belgija	3,5	3,5	3,9	4,2	4,6
Združeno kraljestvo	3,4	3,8	4,2	4,5	4,5
Avstrija	3,7	3,0	3,3	3,7	3,9
Estonija	3,9	3,9	3,5	3,6	3,8
Francija	3,7	3,4	3,6	3,5	3,6
Malta	3,5	3,2	3,4	3,5	3,6
Portugalska	2,7	2,8	2,8	3,0	3,1
Litva	2,0	2,1	2,4	2,7	3,0
Ciper	4,0	3,5	3,3	3,2	2,6
Latvija	2,4	2,5	2,5	2,7	2,6
Grčija	1,9	1,5	1,9	2,3	2,4
Poljska	2,5	2,4	2,4	2,4	2,4
Češka	1,7	1,6	1,5	1,7	2,3
Slovenija	2,3	2,1	1,9	1,9	2,3
Španija	2,6	2,6	2,3	2,2	2,3
Bolgarija	2,3	2,5	2,4	1,9	2,2
Romunija	1,9	1,8	1,8	2,3	2,2
Slovaška	1,7	1,7	1,8	2,1	2,2
Hrvaška	2,1	2,1	2,2	2,0	2,0
Madžarska	1,8	1,8	2,0	2,2	2,0
Italija	1,8	1,8	1,8	1,5	1,8

Vir: Klaus Schwab (2011, 408); Klaus Schwab (2012, 407); Klaus Schwab (2013, 429); Klaus Schwab (2014, 409); Klaus Schwab (2015).

Iz prikazanih rezultatov lahko vidimo, da je pri večini držav Evropske unije mnenje o etičnosti politikov naraslo ali ostalo enako. Finska, Luksemburg, Nizozemska in Švedska so države Evropske unije z najboljšimi ocenami glede mnenja o etičnih standardih politikov. Zadnjih šest let zaupanje v politike ni padlo pod oceno 5, kar je glede na najvišjo možno oceno lestvice (ocena 7) zelo visoko ocenjeno mnenje. Najbolj izstopa Finska, kateri ocena v zaupanje v etične standarde politikov najbolj raste. Najslabše ocenjena država je Italija, ki ima ves čas oceno pod 2.

Slovenija se po ocenah nahaja v spodnji tretjini držav Evropske unije. Njeni etični standardi politikov, oziroma mnenje o njih se izboljšujejo, vendar zelo počasi. Ocena, ki v zadnjih petih letih ni presegla ocene 2,3 in je bila dve leti celo nižja od ocene 2, je zelo slaba ocena, ki kaže na stanje na slovenski politični sceni. Zaupanje javnosti v politike je zelo nizko, pravzaprav na res kritični meji. Ocena je posledica ravnanj v celotnem javnem sektorju, ne samo v parlamentu. Neetična ravnanja posameznikov, ki zasedajo pomembna mesta v javnem sektorju, se raztezajo od lokalne do državne ravni. Slaba osnova, ali bolje rečeno nemoralna dejanja, se začnejo že na

najnižjih ravneh, tako na strani županov, njihovih podrejenih, kot na ministrskih mestih, mestih državnih sekretarjev, kar vodi vse do poslancev.

- **Indeks zaznave korupcije** (angl. Corruption Perceptions Index) vsako leto meri Transparency International, mednarodna, nevladna organizacija. Namen organizacije so akcije usmerjene proti korupciji in preprečevanju kriminalnih aktivnosti, ki iz nje izhajajo. Razširjena je v več kot 100 državah po vsem svetu. Transparency International se opredeljuje kot organizacija, ki daje glas žrtvam in pričam korupcije, želijo preprečiti zlorabo moči, podkupovanje in skrivne dogovore, vizijo želijo spremeniti v resničnost (Transparency International).

Indeks zaznave korupcije se meri od **ocene 0**, ki pomeni visoko koruptivnost države, do **ocene 100**, ki na drugi strani pomeni zelo čisto državo, brez korupcije. Tako kot ne obstajajo države z oceno 0, prav tako ne obstajajo države z oceno 100.

Po rezultatih poročila je najmanj skorumpirana država na svetu Danska, z rezultatom 91, na nasprotni strani pa je najbolj skorumpirana država Somalija, z rezultatom indeksa 8. Slovenija se zadnjih pet let ves čas giblje okoli rezultata 60 in s tega vidika ne napreduje. Med državami Evropske unije pravzaprav zadnjih pet let ni države, ki bi izrazito padla ali napredovala pri rezultatu merjenja korupcije. To bi lahko bil pokazatelj počasnega izboljševanja na področju preprečevanja korupcije ali pa je zgolj rezultat še večje previdnosti politikov in javnih uslužbencev pri korupcijskih dejanjih.

Tabela 4.5: Indeks zaznave korupcije v državah EU

Država EU	Indeks zaznave korupcije 2011	Indeks zaznave korupcije 2012	Indeks zaznave korupcije 2013	Indeks zaznave korupcije 2014	Indeks zaznave korupcije 2015
Danska	94	90	91	92	91
Finska	94	90	89	89	90
Švedska	93	88	89	87	89
Nizozemska	89	84	83	83	87
Luksemburg	85	80	80	82	81
Nemčija	80	79	78	79	81
Združeno kraljestvo	78	74	76	78	81
Belgija	75	75	75	76	77
Avstrija	78	69	69	72	76
Irsko	75	69	72	74	75
Francija	70	71	71	69	70

Estonija	64	64	68	69	70
Portugalska	61	63	62	63	63
Poljska	55	58	60	61	62
Ciper	63	66	63	63	61
Litva	48	54	57	58	61
Slovenija	59	61	57	58	60
Španija	62	65	59	60	58
Malta	56	57	56	55	56
Češka	44	49	48	51	56
Latvija	42	49	53	55	55
Madžarska	46	55	54	54	51
Hrvaška	40	46	48	48	51
Slovaška	40	46	47	50	51
Romunija	36	44	43	43	46
Grčija	34	36	40	43	46
Italija	39	42	43	43	44
Bolgarija	33	41	41	43	41

Vir: Transparency International (2011); Transparency International (2015).

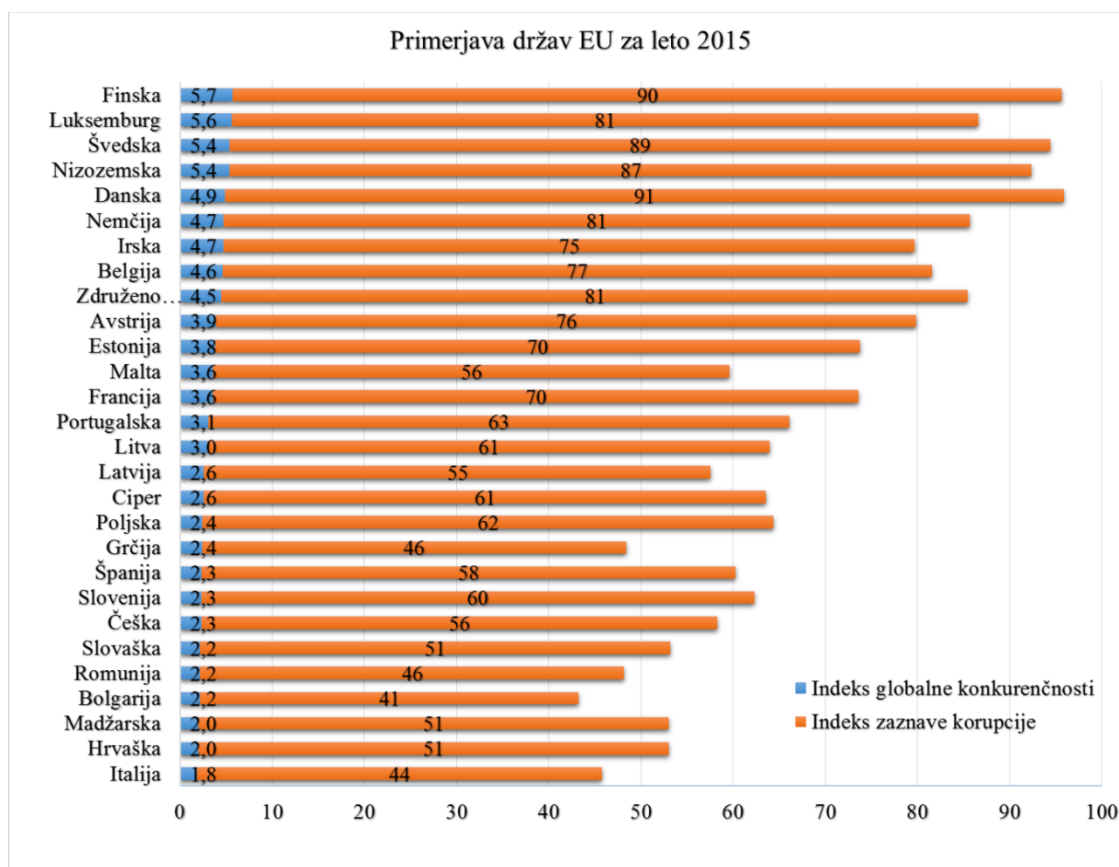
Medtem, ko je v letu 2011 še deset od osemindvajsetih držav članic Evropske unije imelo rezultat indeksa pod 50, kar se šteje za države z resnim problemom s korupcijo, se je v letu 2015 število teh držav več kot razpolovilo. V letu 2015 so bile v Evropski uniji samo še štiri države z rezultatom indeksa korupcije pod 50, medtem ko so še tri države komaj ujele magično mejo indeksa 50. Madžarska je sicer pretekla leta dosegala boljši rezultat, zato lahko zaključimo, da se je stanje v državi glede zaznave korupcije poslabšalo. Ostalih dveh držav (Hrvaške in Slovaške) ne moremo povsem izločiti, sploh ker prejšnja leta takega rezultata nista dosegali. Pomembno pa je, da se stanje izboljšuje, čeprav samo po majhnih korakih.

Pri zaznavi korupcije je Slovenija razvrščena v spodnjo polovico držav Evropske unije. Stanje v Sloveniji se izboljšuje, čeprav samo za dve točki v letu 2015 v primerjavi s preteklim letom. Rezultat, ki ga Slovenija dosegla, vsekakor je izboljšanje, vendar zelo neznatno. Vprašanje je, zakaj se stopnja skorumpiranosti države ne izboljša. Vsekakor je in bo v izboljšanje potrebno vložiti veliko navora državnih institucij.

Slika 4.3 prikazuje primerjavo Indeksa Globalne konkurenčnosti (vprašanje o mnenju o etičnih standardih politikov) in Indeksa zaznave korupcije za leto 2015. Kot je razvidno iz primerjave indeksov na sliki, se visoke ocene enega indeksa večinoma ujemajo z visokimi ocenami drugega indeksa in obratno, nizke ocene enega indeksa se ujemajo z nizkimi ocenami drugega indeksa.

Slika 4.3: Primerjava Indeksa globalne konkurenčnosti (Zaupanje javnosti v politike) in Indeksa zaznave korupcije med državami EU za leto 2015

Vsekakor samo površna primerjava ne more dati zagotovega rezultata, pa vendar daje neko širšo sliko o povezanosti med etičnimi standardi politikov in korupcijo, ki se nanaša na javni sektor. Korupcija je eden izmed najbolj pomembnih kazalnikov o tem, kakšna je politika v posamezni državi. V kolikor je javni sektor države ocenjen kot visoko koruptiven, to dejstvo vpliva na stanje v celotni državi, tako na javni kot zasebni sektor.

Slovenija je pri zgornji primerjavi uvrščena na 21. mesto od 28. držav, to pomeni v spodnjo tretjino. Skupaj z ostalimi balkanskimi državami, Slovaško, Češko, Madžarsko in Italijo se po 25. letih od osamosvojitve še vedno bori za bolj transparentno delovanje države. Morebiti bo merjenje navedenih indeksov v letu 2016 pokazalo izboljšanje, vsekakor pa glede na dogajanje na politični sceni to izboljšanje ne bo drastično.

4.4 Etičnost ravnanj poslancev Državnega zbora od leta 2008 naprej

Samostojna Slovenija je stara že 25 let. Petindvajset ponosnih in hkrati na trenutke sramotnih let. Poslanci so predstavniki vseh Slovencev in izvoljeni na demokratičnih volitvah. Volivci jih

izvolijo z zaupanjem, da bodo delali v korist vseh državljanov in države. Kljub vsemu so predstavniki ljudstva samo ljudje, treba pa je poudariti, da se od njih vseeno pričakuje višja stopnja moralnosti.

V parlament Republike Slovenije se vsaka 4 leta voli 88 poslancev, skupno ima parlament 90 poslancev. Poslanca madžarske in italijanske narodne skupnosti imata stalna sedeža.

V tabelah od 4.6 do 4.8 so zbrani podatki o odmevnih neetičnih dejanjih poslancev slovenskega parlamenta v mandatih Državnega zbora od leta 2008 naprej. Med odstopi niso navedeni poslanci, ki so odstopili zaradi imenovanja na funkcije, ki niso združljive s poslansko, poslanci, ki so odstopili zaradi osebnih razlogov (bolezni) in poslanci, ki jim je funkcija poslanca prenehala zaradi smrti.

- **5. mandat Državnega zbora**

Mandat je nastopil v letu 2008 in ga predčasno zaključil v letu 2011. Navkljub burnemu mandatu med poslanci ni bilo veliko kršiteljev etičnih norm.

Tabela 4.6: Neetična dejanja poslancev – 5. Državni zbor

Trajanje mandata: 15.10.2008–16.12.2011		
Ime in priimek poslanca	Razlog za odstop	Odstop z mesta poslanca
Andrej Magajna	kriminalistična preiskava	NE
Srečko Prijatelj	pravnomočna obsodba	NE
Marjan Bezjak	laganje o doseženi stopnji izobrazbi	NE

Vir: Državni zbor (2012).

Andrej Magajna je bil del preiskave kriminalistov, ki so izpeljali obsežno akcijo, s katero naj bi stopili na prste domnevnim pedofilom, ki naj bi izdelovali, prikazovali ali posedovali pornografsko gradivo s posnetki spolnih zlorab otrok. V njihovo zanko naj bi se ujel tudi Andrej Magajna (24ur 2010a). Poslanec Magajna ni odstopil, ker se je takrat čutil povsem nedolžnega in svoje krivde nikoli ni priznal. Svojo funkcijo je opravljal do konca mandata. V naslednjih mandatih Državnega zbora Andrej Magajna ni več opravljal poslanske funkcije, omenjeni sodni postopek pa še danes poteka. Tožilstvo je predlagalo eno leto pogojne zaporne kazni.

Srečko Prijatelj je bil obsojen na pet let in dva meseca zaporne kazni. Obtožbe so obsegale izsiljevanje na posebno surov in poniževalen način, velike količine vojaškega orožja in poskus samovolje (Šuligoj 2010). Obsojeni poslanec ni odstopil, ampak mu je bil mandat odvzet po pravnomočnosti sodbe. Ne glede na mnenje samo kazenska ovadba ni dovolj, da poslanec

odstopi. V zadnjih letih je namreč vlaganje ovadb postalo že prava modna muha, namenjene pa so predvsem diskreditiranju politične konkurence. V času pripora poslanec Prijatelj ni dobival poslanske plače, ker tudi ni opravljal svoje funkcije, mirovale so mu tudi vse pravice z naslova delovnega razmerja (24ur 2010b).

Marjan Bezjak je ob nastopu mandata navajal, da je po izobrazbi ekonomist in menedžer. Izkazalo se je, da je Bezjak opravil zgolj tečaj za vodenje poslovanja manjših podjetij. Bezjak naj bi se pri navajanju svoje izobrazbe skliceval na napake in tehnične težave pri navajanju (24ur 2009). Poslanec je kljub sprenevedanju moral pod bremenom dokazov uradno priznati, da stopnje izobrazbe, ki jo je navajal, ni dosegel. Poslanec je nemoteno opravljal funkcijo poslanca do konca mandata.

- **6. mandat Državnega zbora**

Mandat je nastopil v letu 2011 in ga predčasno zaključil v letu 2014. Z vidika etičnega ravnanja poslancev je bil ta mandat burnejši od predhodnega in najburnejši od vseh treh obravnavanih. Od sedmih obravnavanih poslancev so odstopili le trije. Dva zaradi pravnomočne obsodbe na nepogojno kazen zapora, daljšo od šest mesecev. Tretji poslanec je odstopil zaradi lastne vesti pri povzročitvi prometne nesreče v alkoholiziranem stanju. Preostali štirje poslanci niso odstopili s funkcij poslancev, čeprav bi glede na etične in moralne norme morali.

Tabela 4.7: Neetična dejanja poslancev – 6. Državni zbor

Trajanje mandata: 16.12.2011–01.08.2014		
Ime in priimek poslanca	Razlog za odstop	Odstop z mesta poslanca
Branko Marinič	pravnomočna obsodba	DA
Truda Pepelnik	pravnomočna obsodba	DA
Peter Vilfan	povzročitev prometne nesreče pod vplivom alkohola	DA
Alenka Koren Gomboc	vrsta neetičnih ravnanj	NE
Borut Ambrožič	odvzem strokovnega naziva - magisterija	NE
Ivan Vogrin	neetična dejanja v preteklosti	NE
Ivan Simčič	ponarejeno spričevalo	NE

Vir: Državni zbor (2014).

Branko Marinič je bil novembra 2012 pravnomočno obsojen na pogojno kazen petih mesecev s preizkusno dobo enega leta (RTV SLO 2012). Poslanca Branka Mariniča so ujeli pri goljufanju pri izpitu iz nemščine. Tožilstvo je dokazalo, da je namesto njega izpit opravljal nekdo drug, sodišče pa ga je spoznalo za krivega napeljevanja h kaznivemu dejanju ponarejanja

listin. Marinič je januarja 2013 odstopil z mesta poslanca in kot nekdanji poslanec ni uveljavljal nobenih nadomestil in privilegijev, ki bi mu pripadali.

Truda Pepelnik je kot vzrok za odstop navedla, da ji je okrajno sodišče na Ptuj prisodilo krivdo za napako v upravnem postopku med službovanjem v občini Ruše. Pepelnikova je izjavila: "Čeprav imam povsem čisto vest, saj vem, da nisem naredila napake, ki mi jo očitajo, sodbo sprejemam ter ravnam v skladu z našimi skupnimi načeli in osebnim prepričanjem, da se morajo izvoljeni funkcionarji, obremenjeni s sodnimi postopki, iz politike umakniti" (Hočevar 2012). Nekdanja poslanka je bila obsojena na tri mesece pogojno. "Poslanka je z odstopom zaradi pogojne obsodbe, ki sicer ne ustreza kriterijem, zaradi katerih bi poslanec izgubil funkcijo, postavila najvišji možni etični standard, ki mora veljati v politiki," je odločitev Pepelnikove komentiral predsednik Državljanske liste Gregor Virant in zagotovil, da nanjo niso izvajali nobenega pritiska (Hočevar 2012).

Peter Vilfan je bil vpleten v prometno nesrečo. Vozil je pod vplivom alkohola in z avtomobilom trčil v pešca. Vilfan je zato odstopil kot poslanec (24ur 2014). Eden redkih poslancev, ki je prepoznal svojo zmotu in dejanje, ki ga je storil, ni opravičeval z različnimi razlogi in izgovori. Kasneje je uradni rezultat krvne preiskave pokazal, da je bila količina alkohola v krvi pod mejo, ki je zakonsko dopustna za vožnjo. Peter Vilfan, ki je poslanec tudi v 7. Državnem zboru, je v razpravi v Državnem zboru razkril, da ga je sodišče junija 2015 zaradi povzročitve prometne nesreče obsodilo na osem mesecev pogojne zaporne kazni s triletno preizkusno dobo. Vilfan se na obsodbo ni pritožil, odstopiti s funkcije poslanca pa tudi ni nameraval, saj da je to že enkrat storil (Žurnal24 2016).

Alenka Koren Gomboc je mesto poslanke izgubila leta 2013. Med drugim naj bi ponaredila srednješolsko spričevalo in priporočilo delodajalca, lagala v življenjepisu in oškodovala nekdanjega delodajalca, kar pa je ves čas javno zanikala. Kazni se je izognila z nakazilom v korist javnega zavoda, tožilstvo pa je postopek zaključilo (Delo 2013). Alenki Koren Gomboc je začasni mandat prenehal, ker se je v Državni zbor vrnil poslanec, katerega je pred tem nadomestila.

Borutu Ambrožiču je fakulteta leta 2012 odvzela naziv magistra zaradi plagiatorstva. Navkljub temu dejstvu poslanec ni imel namena odstopiti s te funkcije, ker je ves čas trdil, da ni storil ničesar narobe, čeprav mu je bilo plagiatorstvo dokazano (Svenšek 2012). Je pa bil izključen iz stranke. Ambrožič je očitke o domnevnem prepisovanju od vsega začetka zavračal

in izjavil, da naloga ni bila primerno citirana, kar je očitna posledica nepopolnega izobraževalnega sistema, ki mu je odobril zagovor naloge, ki še ni bila dokončana (24ur 2013). Poslanec z mesta poslanca ni odstopil, ampak ga je opravljal do konca mandata kot nepovezani poslanec.

Ivan Vogrin je bil "na tapeti" kmalu po parlamentarnih volitvah, ko se je v javnosti razkrilo, da je njegovo podjetje dolžno več upnikom in da tudi vsem, ki so pri podjetju naročili storitve in plačali predujem, teh storitev niso opravili. Iz stranke Državljska lista so ga odslovili kmalu po vstopu v parlament, tako da je ves mandat preživel kot neodvisni poslanec (Dnevnik 2015). KPK je v zvezi s poslancem Ivanom Vogrinoom konec leta 2012 izdala ugotovitve o zadevi suma koruptivnega ravnanja pri porabi sredstev dodatne strokovne pomoči poslanskim skupinam. KPK je ugotovila, da je poslanec ravnal v nasprotju z dolžnim ravnanjem uradne osebe in kršil načela gospodarne in učinkovite rabe javnih sredstev ter v nasprotju z dolžnostjo izogibanja nasprotju interesov. Ravnanje poslanca po njenem mnenju predstavlja zlorabo javne funkcije, ki je v nasprotju z zakonom in pravno dopustnimi cilji ter v nasprotju z minimalnimi standardi integritete javnega funkcionarja (KPK 2012a, 1).

Ivan Simčič je ponaredil dokument o svoji srednješolski izobrazbi, na podlagi katerega je nadaljeval svoje šolanje in tudi diplomiral (24ur 2012). Simčič je vse obtožbe zanikal, prepričan je bil, da gre za zaroto proti njemu. Zaradi ponarejene listine so Simčiča pred leti odpustili z Ministrstva za obrambo. Kazenski pregon zaradi morebitne ponareditve je zastaral, zato bi vsaj veljalo mnenje, da nekdo, ki ponaredi spričevalo ali diplomo, iz etičnih razlogov ni primeren za poslanca. Takšno ravnanje je za osebo, ki opravlja javno funkcijo, čeprav to ravnanje sega v čas pred nastopom javne funkcije, neprimerno. Poslanec Ivan Simčič je bil posledično izključen iz stranke in je do konca mandata deloval kot nepovezani poslanec. Poslancu ni bila odvzeta diploma, katero je pridobil z vpisom na študij s ponarejenim dokazilom o končani srednji šoli. S tem je povezano tudi dejstvo, ki govori o tem, na kako nizki ravni sta etika in morala naših poslancev.

Sporno ravnanje takratnega poslanca je obravnavala tudi protikorupcijska komisija in o tem izdala svoje ugotovitve. KPK je ocenila, da preteklo ravnanje Ivana Simčiča (zavajanje delodajalca z neverodostojno listino o izobrazbi) ni skladno s pričakovano integriteto poslanca Državnega zbora in predstavlja realno tveganje za ugled ter zunanje in notranje zaupanje v funkcijo poslanca in v institucijo Državnega zbora. Pri tem ni nepomembno, da javnosti in s

tem tudi volivcem okoliščine, povezane z neverodostojnim spričevalom, ob volitvah niso bile znane (KPK 2012b, 4).

- **7. mandat Državnega zbora**

Trenutno vladajoči Državni zbor je mandat nastopil v letu 2014 in ga bo opravljal predvidoma do leta 2018. Ta mandat je bil že takoj ob nastopu zaznamovan z obsodbo Janeza Janše na zaporno kazen, daljšo od šest mesecev, kar je prineslo odvzem mandata poslancu in kasnejšo vrnitev tega mandata na podlagi odločitve Ustavnega sodišča. Ena poslanka je nedovoljeno porabljala občinska sredstva, druga pa je prepisala svojo magistrsko nalogo. Le slednja je odstopila s svojega položaja.

Tabela 4.8: Neetična dejanja poslancev – 7. Državni zbor

Trajanje mandata: 1.8.2014-2018		
Ime in priimek poslanca	Razlog za odstop	Odstop z mesta poslanca
<i>Janez Janša</i> ¹	pravnomočna obsodba	NE
Klavdija Markež	plagiat magistrske naloge	DA
Bojana Muršič	nedovoljena poraba občinskih sredstev	NE

Vir: Državni zbor (2016).

Janez Janša je bil s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zapora, daljšo od šest mesecev, zato mu je v skladu z 9. členom Zakona o poslancih prenehal mandat poslanca v oktobru 2014. Po pritožbi poslanca na Ustavno sodišče je slednje v novembru 2014 odločilo, da se do končne odločitve začasno zadrži izvršitev sklepa Državnega zbora o odvzemu poslanskega mandata. Ustavno sodišče je junija 2015 sklep Državnega zbora glede odvzema mandata poslanca odpravilo in poslancu Janezu Janši dokončno vrnilo mandat (Državni zbor 2016, 12–13). Ustavni sodniki so namreč odločili, da je Zakon o poslancih v neskladju z ustavo, Državnemu zboru pa naložili odpravo neskladja v enem letu. Okoli prenehanja mandata Janeza Janše, ki je bil pravnomočno obsojen na dve leti zapora, je bilo veliko polemik (RTV SLO 2014). Vodja takratnih poslancev politične stranke DeSUS, Franc Jurša, je v razpravi povedal, da gre v tem primeru dejansko za vprašanje politične higiene, politične kulture, etike in morale.

¹ Z odločbo Ustavnega sodišča z dne 4. 6. 2015 je bil sklep Državnega zbora glede mandata poslanca odpravljen. Zato poslanec izvršuje mandat, ki ga je pridobil na zadnjih državnozbornih volitvah in mu ga je Državni zbor potrdil.

“Žalostno je, da je raven etike in morale na tako nizki ravni, da o tem danes sploh odločamo” (24ur 2015).

Pri Janezu Janši sta se torej točno v trenutku potrditve njegovega poslanskega mandata izpolnila oba zakonska pogoja za njegovo prenehanje: a) izvoljen je bil kot poslanec in b) obsojen na nepogojno kazen zapora, daljšo od šestih mesecev. Po zakonu bi mu torej mandat moral prenehati takoj po potrditvi. Problem je, če se seveda ne sprenevedamo, več kot očitno v tem, da gre v obravnavanem primeru za Janeza Janšo in ne za kogar koli drugega (Bauk 2014).

Ne glede na to, kako se razlaga 9. člen Zakona o poslancih, ki pravi, da se mandat poslancu odvzame, če je s pravnomočno sodbo obsojen na nepogojno kazen zapora, daljšo od šest mesecev, bi Janez Janša kot odgovoren politik moral odstopiti s položaja poslanca. Tudi, ko je bila kasneje sodba na zaporno kazen razveljavljena, bi moral biti Janez Janša dovolj moralno odgovoren, da odstopi sam.

Klavdija Markež je poleg tega, da je odstopila z ministrskega mesta, odstopila tudi z mesta poslanke. S svojim odstopom je želela pokazati, da prevzema odgovornost za svoja dejanja. V največji vladni stranki so odstop Markeževe označili kot “odgovorno dejanje, ki je v skladu s temeljnimi vrednotami SMC” (Večer 2015). Čeprav je Klavdija Markež opravljala funkcijo ministrice in je odstopila kot ministrica in potem še kot poslanka, ko je po odstopu s funkcije ministrice ponovno dobila mandat poslanke in poslanski mandat vrnila, smo jo vseeno uvrstili na seznam poslancev, ki so odstopili. Predvsem za prikaz neetičnega ravnanja, ki ga je izvedla sicer še pred nastopom teh funkcij, pa je na koncu vplivalo na njene prihodnje funkcije. Ne glede na svoje dejanje, je ravnala kot odgovorna oseba in ni nadaljevala poslanskega mandata.

Bojana Muršič se je znašla v predkazenskem postopku zaradi suma storitve kaznivega dejanja, da je iz sredstev Občine Ruše kupila oblačila z logotipom stranke SD (Nova24tv 2016). Po začetnem sprenevedanju, da gre za neresnice, je priznala, da je glede spornega nakupa jopic iz flisa z denarjem občine Ruše zavajala javnost, kar je obžalovala in odstopila z mesta podpredsednice Državnega zbora in občinske svetnice, ostala pa je poslanka (RTV SLO 2016a). Znesek, ki je bil porabljen za sporen nakup, je poslanka kasneje vrnila. Popolnoma nemoralno vedenje poslanke se kaže tako v laganju in sprenevedanju kot tudi v tem, da kljub temu, da je odstopila z nekaterih funkcij, s funkcije poslanke vendar ni odstopila. S tem je nakazala predvsem na to, da se ji očitno kot poslanki ne more kaj dosti zgoditi in je nihče ne more prisiliti k odstopu ali pa je mogoče funkcija poslanca funkcija, za katero moralno vedenje ni zahtevano?

Po pregledu vseh treh mandatov slovenskega parlamenta in raziskovanju, koliko poslancev se je vedlo etično ali neetično, smo prišli do spoznanja, da na ravni Državnega zbora obstaja kar nekaj ljudi, ki so kandidirali za poslance, kljub zavedanju, da so v preteklosti storili enega ali več neetičnih dejanj, ki se jih lahko odkrije. Kot taki ne bi smeli sodelovati na tako pomembnih funkcijah, kot je funkcija poslanca, ki mora biti moralen zgled državljanom, ki so ga izvolili. Sprenevedanje, ki si ga slovenski poslanci privoščijo, je ravno tako neetično kot sama dejanja. Oseba, ki je v sodnem postopku za kaznivo dejanje, kjer je zagrožena zaporna kazen, ne bi smela kandidirati, saj to na politične stranke, ki podpirajo takšne kandidate, meče senco. Težave s pridobljeno izobrazbo ima mnogo ljudi. Nekateri je niso sposobni opraviti, pa jo enostavno kupijo. Če je to moralno sporno za navadnega državljana, ki ne nastopa na pomembnih državnih funkcijah, je še toliko bolj neetično za poslance. Tudi plagijatorstvo je postalo med Slovenci prepogosto. Tudi vožnja pod vplivom alkohola, ki je spodnesla že mnogo drugih funkcionarjev, je eno izmed tistih dejanj, ki se v državi, ki je tako zelo tolerantna do alkohola, vendarle ne bi smela dogajati.

4.5 Etičnost ravnanj poslancev Evropskega parlamenta od leta 2009 naprej

Volitve v Evropski parlament potekajo vsakih 5 let. V mandatu 2009–2014 je bilo izvoljenih 736 poslancev, v mandatu 2014–2019 pa je bilo izvoljenih 751 poslancev. Tako velik politični aparat ima pomemben vpliv na življenja vseh državljanov Evropske unije. Evropski poslanci so pri svojem delu zelo na udaru lobistov iz vseh možnih panog. Od decembra 2014 morajo vsi evropski poslanci poročati o svojih stikih z lobisti, vključno z imeni organizacij, časom, lokacijo in zadevo sestankov. Prav tako obstaja poseben register vseh lobistov Evropske unije, kamor registracija sicer ni obvezna, vendar Evropski parlament vstopa ne dovoljuje brez izkaznice, za kar pa je potrebna registracija v register.

Posvetovalni odbor, ki je bil ustanovljen skupaj s sprejetjem kodeksa ravnanja poslancev Evropskega parlamenta, vsako leto pripravi letno poročilo svojega dela.

Prvo poročilo posvetovalnega odbora za koledarsko leto 2012 je ugotovilo eno kršitev kodeksa, in sicer se je nanašala na poslanca, ki v svoji izjavi o finančnih interesih ni navedel možnosti ugodnega nakupa delnic, ki jih je prejel kot plačilo, ko je bil član uprave podjetja. Nadaljni ukrepi proti temu poslancu niso bili sprejeti (Evropski parlament 2013, 11).

Drugo poročilo posvetovalnega odbora za koledarsko leto 2013 vsebuje devet primerov domnevnih kršitev kodeksa (Evropski parlament 2014a, 6), ki so bili predstavljeni v poročilu prvega polletja leta 2014.

Gre za primere osmih poslancev, ki so potovali v Azerbajdžan na opazovanje predsedniških volitev, medtem ko je bila tja napotena uradna misija Evropskega parlamenta za opazovanje volitev, ki jo je odobrila konferenca predsednikov (Evropski parlament 2014b, 1-2) in primer poslanca, katerega pomočnik je neopaženo vložil skupno 229 predlogov sprememb.

Za nobenega od devetih primerov kršitve kodeksa ravnanja niso bili sprejeti sklepi o kaznih.

Tretje poročilo za koledarsko leto 2014 ni ugotovilo nobenih kršitev kodeksa (Evropski parlament 2015, 7).

V **četrtm letnem poročilu** posvetovalnega odbora za koledarsko leto 2015 (Evropski parlament 2016b, 7) so navedene ugotovljene kršitve poslancev, in sicer je bilo takšnih kršitev pet:

- Štirje primeri kršitev so se nanašali na poslance, ki so potovali v države nečlanice Evropske unije, in po končanem potovanju niso predložili izjave o udeležbi na dogodkih, na katere so bili povabljeni in ki so jih organizirale tretje strani, ki so tudi plačali njihove potne stroške, stroške nastanitve ali dnevnice.

Čeprav je bil kodeks ravnanja res kršen, je posvetovalni odbor priporočil, da se nadaljnji ukrepi ne sprejmejo, saj so vsi štirje poslanci po tem, ko jih je posvetovalni odbor o tem obvestil in zaslíša, pravočasno predložili obrazložitveni dopis in ustrezno izjavo.

- Peti primer se je nanašal na poslanca, ki je bil vpleten v pretep z novinarji, do česar je prišlo ob robu demonstracij zunaj prostorov Evropskega parlamenta.

Posvetovalni odbor je ta zelo obžalovanja vreden incident sicer obsodil, hkrati pa je ugotovil, da ni mogoče ugotoviti kršitve kodeksa ravnanja, saj kodeks izrecno omejuje področje uporabe določb na vedenje poslancev izključno pri izvajanju njihovih parlamentarnih obveznosti. Tako je neetično vedenje, ki ni opisano v kodeksu ravnanja, s strani Evropskega parlamenta še vedno nekaznovano in prepuščeno lastni presoji vsakega posameznega poslanca, ki krši drugačne etične norme kot so navedene v kodeksu.

Tako lahko zaključimo, da je v zadnjih 4 letih posvetovalni odbor, ki se ukvarja z nadzorom kodeksa, ugotovil 15 kršitev kodeksa, pri vseh primerih pa je šlo za manjše kršitve, ki za evropske poslance niso imele posledic.

- **7. mandat Evropskega parlamenta**

Leta 2011 je Evropsko unijo pretresel članek novinarjev The Sunday Times, ko so se novinarji tega britanskega tednika predstavljali kot lobisti ter nekaterim evropskim poslancem ponujali 100.000 evrov, če bi v Evropskem parlamentu predlagali določena dopolnila zakonov. Šlo naj bi za zakonodajo s področja bančništva (Švab 2014). Trije poslanci naj bi ponudbo sprejeli. To so bili Zoran Thaler (Slovenija), Ernst Strasser (Avstrija) in Adrian Severin (Romunija). Thaler in Strasser sta, ko je zadeva prišla na dan, kot evropska poslanca odstopila, Severin tega ni storil.

Ta škandal je vodil v temeljit razmislek o tovrstnih dejanjih in v sprejetje kodeksa ravnanja evropskih poslancev (McMillan 2016).

Tabela 4.9: Neetična dejanja poslancev – 7. Evropski parlament

Trajanje mandata: 14. 7. 2009-1. 7. 2014			
Ime in priimek poslanca	Država	Razlog za odstop	Odstop z mesta poslanca
Zoran Thaler	Slovenija	obtožbe korupcije	DA
Ernst Strasser	Avstrija	obtožbe korupcije	DA
Adrian Severin	Romunija	obtožbe korupcije	NE
Hella Ranner	Avstrija	nenamenska poraba sredstev namenjenih za pisarno evropske poslanke	DA
Daniël van der Stoep	Nizozemska	povzročitev prometne nesreče pod vplivom alkohola	DA

Vir: Wikipedia (2016a).

Zoran Thaler, neslavni slovenski evropski poslanec, ki so ga ujeli v aferi podkupovanja leta 2011, je s funkcije evropskega poslanca odstopil kmalu po odkritju. Evropski parlament takrat ni imel podlage, da bi mu mandat vzel. Thalerja so novinarji The Sunday Timesa skrivaj posneli, ko se je dogovarjal o plačilu v zameno za vložitev predlogov zakonov v Evropskem parlamentu. Zoran Thaler je bil preiskovan tudi s strani Evropskega urada za boj proti goljufijam – OLAF, ki je po devetmesečni preiskavi zaključil primer. V sklepu o primeru so zapisali, da na Thalerjevi strani “kršitev ni bilo” (Delo 2012). Nekdanji evroposlanec Zoran

Thaler je bil obsojen na dve leti in pol vikend zapora in denarno kazen ter petletno prepoved opravljanja javne funkcije. Thaler se je po vložitvi obtožnice sicer pogodil s tožilstvom in priznal krivdo (Dnevnik 2014).

Avstrijski evropski poslanec **Ernst Strasser**, ki je odstopil po razkritju afere, se je moral zagovarjati pred avstrijskim sodiščem. Sprva so ga obsodili na štiri leta zapora, vrhovno sodišče pa je kasneje sodbo razveljavilo (Švab 2014). Po pritožbi so mu kazen znižali na tri leta (RTV SLO 2016b).

Adrian Severin, romunski evropski poslanec, v Evropskem parlamentu po izbruhu afere ni odstopil, ker je bil mnenja, da ni storil ničesar protizakonitega. Kljub temu je bil v Romuniji zaradi navedb The Sunday Timesa o podkupovanju leta 2013 obtožen in obsojen leta 2016. Nekdanji evropski poslanec je bil obsojen na tri leta in tri mesece zapora (RTV SLO 2016b). Poslanec Adrian Severin je po obtožbah o podkupovanju nadaljeval svoj mandat. Evropski parlament ni imel zakonske podlage za odvzem le-tega. In to je točno tisto, kar kaže na neetičnost človeka, ki je bil dokazano ujet pri kaznivem dejanju, pa kljub vsemu ni čutil potrebe po tem, da bi se umaknil iz odločevalskega procesa, ki ga izvaja Evropski parlament.

Hella Ranner je odstopila v letu 2011, le teden dni za poslancem Ernstom Strasserjem. Avstrijski časopis je namreč razkril, da je za odplačevanje svojih osebnih dolgov uporabljala tudi nadomestila splošnih stroškov, ki so sicer namenjena za pokrivanje stroškov za upravljanje pisarne evropske poslanke, telefonske račune, stroške potovanj in podobno (RTV SLO 2011). Kljub temu, da se poslanka Hella Ranner ni čutila krive, je vseeno zaradi "medijskega linča" odstopila. In glede na to, da je odstopila, se lahko vprašamo, ali je to storila, ker so navedbe o njeni zlorabi evropskih sredstev resnične ali zato, ker se je resnično zavedala, da s takimi obtožbami kot evropska poslanka ne bo mogla več delovati kredibilno, kar se pričakuje od vsakega poslanca, ki sodeluje v zakonodajnem procesu.

Daniël van der Stoep je odstopil v letu 2011 zaradi povzročitve prometne nesreče pod vplivom alkohola. Konec leta 2011 je ponovno zasedel mesto evropskega poslanca, ker je Nizozemska po Lizbonski pogodbi dobila več sedežev v parlamentu. Kljub temu se ni smel pridružiti politični stranki v katero je bil izvoljen in je do konca mandata nastopal kot neodvisni poslanec (Wikipedia 2016a).

V navedenih tabelah niso prikazani poslanci, ki so z mest poslancev odstopili zaradi nastopa drugih funkcij, sodelovanja in izvolitve na nacionalnih volitvah, odstopov zaradi osebnih razlogov (bolezni) in tisti poslanci, ki jim je mandat prenehal zaradi smrti.

- **8. mandat Evropskega parlamenta**

Mandat 8. Evropskega parlamenta, ki je nastopil leta 2014, je zaenkrat drugačen. Do konca leta 2016 se je večina odstopov z mest poslancev Evropskega parlamenta zgodila zaradi nezdržljivosti funkcij, ki so jih evropski poslanci nastopili v svojih državah. Nekatera prenehanja mandatov so se zgodila zaradi smrti izvoljenih evropskih poslancev.

Tabela 4.10: Neetična dejanja poslancev – 8. Evropski parlament

Trajanje mandata: 1. 7. 2014 –2019
Ni bilo odstopov zaradi etično spornih dejanj.

Vir: Wikipedia (2016b).

Posvetovalni odbor ni zabeležil bistvenih kršitev kodeksa evropskih poslancev, sploh pa ne takšnih, da bi komurkoli zaradi kršitve odvzeli mandat. Da je kodeks v Evropskem parlamentu dosegel svoj namen, bi bilo mogoče trditi iz trenutnih podatkov. Evropski poslanci imajo pred sabo še tri leta do zaključka mandata, zato je preuranjeno trditi, da je za bolj etično ravnanje kriv sprejeti kodeks v letu 2011. Lahko bi razmišljali v smeri, da je sprejeti kodeks poslancem skupaj s tem, da lahko izvaja sankcije za njegovo kršenje, dal v razmislek določena ravnanja, ki niso sprejemljiva in je sankcionirana.

4.6 Primerjava ravnanj poslancev slovenskega in evropskega parlamenta

Kljub pričakovanju, da bo odkritih mnogo več poslancev, ki so kršili etična načela svoje funkcije, čeprav nenapisana, je teh “grešnikov” bistveno manj. Kljub temu so njihova dejanja v javnosti odmevala in dala teme za pogovore v javnosti, ki je večinoma obsodila nepoštena ravnanja.

Težko se predvidi kdaj bo nastala afera vezana na določeno ravnanje poslanca. Včasih pride do odstopov s funkcij, do preiskav in sojenj, drugič pa mediji in javnost relativno mirno sprejmejo in obidejo dogodke. Zato je včasih nedoumljivo, da se politični škandali ustvarjajo za nepomembne zadeve, spet drugič pa se mnogo hujše kršitve interpretirajo kot človeške napake (Kregar v Kregar, Marčetić in Grubišić 2016, 76). V nekaterih mandatih se je kršitev primerno

kaznovala, v drugih ne. Če primerjamo samo funkciji Janeza Janše in Srečka Prijatelja, ki sta bila pravnomočno obsojena na zaporno kazen, ki sta jo tudi nastopila, je med njima ogromna razlika. Srečko Prijatelj je svojo krivdo priznal in odstopil s funkcije poslanca, medtem ko Janez Janša tega ni storil. To so morali namesto njega storiti ostali poslanci, ki so izglasovali odvzem poslanskega mandata. Seveda je pomembna razlika med poslancema tudi ta, da je bil mandat Janezu Janši po odločitvi ustavnega sodišča vrnjen in njegova kazen odpravljena. Dvojna merila? Prav gotovo različna interpretacija tega, kaj je etično in moralno in katera dejanja si zaslužijo odpustke, ko jih odkrijejo in katera si tega ne zaslužijo. Medtem tudi poslanci različno reagirajo na obtožbe. Nekateri so zgroženi, spet drugi takoj začnejo obtoževati druge, da jih neupravičeno blatijo. Vsekakor se je pomembno zavedati, da neupravičene ovadbe prinašajo nepopravljivo škodo osebam, ki dejansko niso krive.

Dopušcanje možnosti Državnemu zboru, da odloči o dejanskem odvzemu poslanskega mandata, kljub temu, da je bil izpolnjen kateri izmed naštetih pogojev za odvzem poslanskega mandata v 9. členu Zakona o poslancih, je nič drugega kot puščanje odprtega okna za primer, če se zaprejo vrata.

Slovenska družba je zaradi ponavljajočega dogajanja v zvezi s ponarejenimi spričevali, plagiatih diplomskih in magistrskih del do teh dejanj že v celoti ravnodušna. Slovenski poslanci imajo v primerjavi s poslanci Evropskega parlamenta velike težave s svojo izobrazbo. Nekateri so jo kupili, spet drugi prepisali zaključne naloge.

Po pregledu odstopov v treh različnih mandatih Državnega zbora je jasno, da je bilo največ odstopov poslancev v mandatu 6. Državnega zbora, ki je opravljal mandat od leta 2011 do predčasnega zaključka v letu 2014. Veliko je bilo etično spornih dejanj poslancev, ki so bili kljub dokazanim kršitvam mnenja, da niso storili ničesar narobe in zaradi tega prepričanja niso odstopili. V času tega mandata sta vladi predsedovala Janez Janša in Alenka Bratušek. Eden že zelo izkušen politik, druga povsem neizkušena v politični areni.

KPK je v ugotovitvah glede primera Ivana Simčiča zapisala, da je z vidika integritete javnega funkcionarja in funkcije poslanca neprimerno ter nedostojno dejstvo, da poslanec sam ne stori tega, kar se od javnega funkcionarja za zaščito lastne integritete in integritete funkcije poslanca, upravičeno pričakuje in to je odstop s funkcije poslanca. Iz narave funkcije poslanca izhaja ne samo pričakovano delovanje, skladno z določeno stopnjo integritete, ampak tudi odgovornost (KPK 2012b, 5).

“Kadar je glede na dejstva ter pravno-etični okvir odstop potreben, predstavlja edino mogoče ravnanje, če naj govorimo o obstoju pravne in demokratične družbe. Vse drugo je sistem “kvazi” diktature, ko imamo opraviti s samodržci, ki ignorirajo pravne in etične norme ter v resnici zgolj z “argumentom” sile dejansko uzurpirajo javno oblast” (Jaklič v Makovec 2015).

Največji problem slovenskih poslancev in kot se je izkazalo tudi evropskih, je v tem, da kljub odstopu ne prevzamejo krivde za svoje napake in s tem odgovornosti za spoštovanje politične kulture. In ker je Državni zbor ogledalo celotne politike in dokler lahko takšni posamezniki brez težav odločajo o usodi zakonov, ki narekujejo pravne norme, po katerih deluje naša družba, lahko tudi ostali politiki samo zamahnejo z roko rekoč, zakaj bi potem oni odstopili. Tudi sicer je večina poslancev odstopila šele, ko so bila njihova dejanja razkrita, čeprav je bilo to tudi nekaj mesecev po tem, ko so bili pravnomočno obsojeni (Trtnik 2013). Iz tega bi lahko sklepali, da če ne bi bili odkriti, sploh ne bi odstopili. Zatorej vprašanje o tem, ali so poslanci, s svojimi dejanji in kljub odstopu res še moralni ali pa zgolj prisiljeni v to s strani neke višje ravni, ki je družbi skrita.

Do sprejetja etičnega kodeksa v Evropskem parlamentu v letu 2011 smo bili priča trem zelo neetičnim dejanjem evropskih poslancev. Šlo je za afero, ki je bila vnaprej zrežirana. Z njo so dokazali moralno vrednost evropskih poslancev. Glede na to, da je bila ista zaigrana kupčija s strani pretvarajočih lobistov preizkušena na veliko poslancih, je izkupiček samo treh poslancev pravzparav majhen. In čeprav odstotek ni velik, je za funkcijo, ki jo poslanci tega parlamenta predstavljajo, prevelik. Največji problem Evropskega parlamenta je bil v tistem času v tem, da grešnih poslancev glede na zakonske možnosti niso mogli odstraniti iz parlamenta, to nalogo so prepustili nacionalnim parlamentom in njihovi protikorupcijski zakonodaji. Vse tri države - Avstrija, Romunija in Slovenija, so opravile svoje delo in vse tri poslance primerno kaznovale na zaporno kazen. S tem so Evropskemu parlamentu in posledično Evropski uniji poslale sporočilo, da resno jemljejo svoje delo in da so svoje poslance primerno kaznovale ter tako postale zgled za morebitne podobne kršitve v prihodnosti.

Po sprejetju etičnega kodeksa in bistveni poostitvi sankcij v zadnjem mandatu Evropskega parlamenta še ni prišlo do situacij, ki bi zahtevale sankcioniranje kršitev z odvzemom mandata poslanca. Mogoče bi slovenski parlament vendarle moral bolj odločno pristopiti k sprejetju etičnega kodeksa za poslance, ker glede na prakso v Evropskem parlamentu bi bila to rešitev marsikatere zadrege in neetičnega delovanja, morebiti bi se že v predvolilnem času neprimerni kandidati premislili, da bi kandidirali. Pomanjkanje sankcioniranja neetičnega delovanja je

nasploh velik problem slovenskega političnega prostora, kar pa je pripeljalo do kaotičnega stanja v slovenski družbi.

5 ZAKLJUČEK

V poglavju o primerjavi etičnosti politikov na nacionalni in nadnacionalni ravni se moramo zavedati, da govorimo o odkritih dejanjih, ki so etično sporna in so večino poslancev pripeljala do odstopa s funkcije ali izgubo te funkcije. Ne toliko, ker bi sami tako hoteli, ampak zato, ker se je od njih to pričakovalo ali zahtevalo. Vprašanje, ki se primerno postavlja na tem mestu je, koliko je še takšnih politikov, katerih neetična dejanja niso bila odkrita, pa vendarle obstajajo. Gre zgolj za poslance, ki so bolj sposobni pri prikrivanju svojih neetičnih ravnanj ali je nivo etičnosti v resnici višji kot se zdi?

Kljub vsemu dosledne zahteve po etičnosti ob vstopu in delovanju v politiki nikoli niso odveč. So celo nuja današnjega časa, da nam jutri ne bo žal za izpolnjeni listič, pač pa bomo ponosno zrlji na tiste, ki smo jim zaupali. Pa tudi zato, da bomo z veseljem sploh šli na volišča (Nussdorfer 2014, 2).

Obsojeni in obtoženi politiki, ki ostajajo na položaju, so popolnoma nemoralni, brez vesti in občutka sramu. Popolnoma nepredstavljivo je, da ima politik, ki so mu zaradi ponaredka razveljavili izobrazbo, še vedno pogum stopiti pred ljudi in ponovno kandidirati. Obsojeni politiki so dvolični, nekorektni in brez karakterja. Če si obsojen, priznaš krivdo in se umakneš, ker ne moreš biti vzor. Za pomanjkanje sankcioniranja je kriva zakonodaja (Ritchie 2014). Ne bi smelo prihajati do stanj, ko je državljan, ki krši zakonodajo, kaznovan, za enako dejanje pa politik ne nosi posledic. S tem politiki ščitijo sebe in svoje položaje. Vendar kakšen zgled dajejo s tem mlajšim generacijam, med katerimi bo kar nekaj politikov? Pojavljajo se primeri, ko tisti, ki opozorijo na korupcijo na delovnem mestu, doživijo sankcije svojih nadrejenih, npr. degradacijo ali v skrajnem primeru izgubo službe. Po drugi strani pa tisti, ki jim je dokazano korupcijsko dejanje, še naprej opravljajo svojo funkcijo ali se v najboljšem primeru prestavijo na drugo podobno delovno mesto, ki jim še naprej omogoča zlorabo vpliva v osebno korist.

Kriza vrednot, ki je permanentna, danes pa morda še bolj upravičeno opozarjamo nanjo, ni v tem, da vrednot ne poznamo, ampak v tem, da jih vse prepogosto kršimo. Kriza je v razhajanju med vrednotami na eni strani in praktičnim obnašanjem na drugi strani. Vprašanja morale in vrednot so bila zanemarjena s strani sodobnega človeka, s tem, ko jih je podredil individualizmu in relativizmu, ki v bistvu pomenita konec morale in vrednot. Če dobro in zlo ter resnica in laž postaneta stvar osebnega okusa in osebne računice, potem grozi konec civilizacije (Musek v Kečanović 2012, 57).

“Kdo torej ustvarja javno mnenje in podobo politikov, njihove etike ali neetičnosti? So to ljudje s ceste, ki jih volijo, ali tem pomagajo mnenje ustvariti intervjuji, zapisi in vizualne predstave

sodobnega medijskega prostora? Zagotovo to ne bi smeli biti anonimni pisci na spletnih portalih” (Nussdorfer 2014, 1).

Ne sme prihajati do razlikovanja med politično in drugo kriminaliteto, ker se s tem napačno ustvarja občutek, da imajo tisti, ki izvršujejo kazniva dejanja z zlorabo političnega položaja, več pravic kot nekdo, ki je kaznivo dejanje storil morda celo v stiski ali v posebnih okoliščinah. Oboji kršijo zakon za doseg svojih ciljev in oboji morajo biti kaznovani enako. Zato tudi mora veljati enakost pred zakonom ne glede na to, kdo je izvršil kaznivo dejanje.

Raziskovalna vprašanja so bila postavljena kot vodilo za predstavljeno magistrsko delo.

Na *prvo raziskovalno vprašanje*, kjer smo si postavili vprašanje, če obstaja vpliv etičnega obnašanja poslancev na splošno stanje v družbi, bi na primeru Slovenije lahko odgovorili pritrdilno. Splošno stanje v slovenski družbi je porazno, ne glede na to, ali gledamo ekonomsko stanje ali stanje vrednot. Etika je na eni strani postala orodje za doseg ciljev tistih, ki potem kršijo etične norme za doseg osebnih ciljev. Kljub vsemu je vzgoja več generacij današnjih državljanov le-tem pustila spomin na to, kako bi v družbi morale biti, iz kakšnih pravil je sestavljena družba, da deluje usklajeno. Na političnem področju, ne samo pri poslancih, predvsem pri ostalih funkcionarjih, obstaja velika kriza pri odločanju za etično ravnanje. Preveč je ravnanja zgolj za osebne interese in premalo za splošno stanje v družbi.

Drugo raziskovalno vprašanje, in sicer, ali je mnenje o etičnosti politikov zgolj posledica ravnanja posameznih politikov, ne potrjuje tega, da bi šlo zgolj za ravnanja posameznih politikov, ampak za splošno stanje v celotni državi, ko enakost pred zakonom ne velja za vse. Družba verjame v zmotljivost posameznikov, vsi smo samo ljudje in kot ljudje se motimo in včasih tudi nezavedno kršimo pravila. Pomembno je, kaj se zgodi potem. Kako reagira posameznik, ki je “ujet” na laži ali pri neetičnem dejanju? Se opraviči, odstopi s funkcije? Kako reagira država pri sankcioniranju dejanj, ki so prepovedana po zakonu. Slabo mnenje o etičnosti slovenskih politikov je nastalo zaradi množice posameznikov, ki so kršili vsa etična in moralna pravila.

Tretje raziskovalno vprašanje, kjer skušam ugotoviti, ali izbrana indeksa predstavljata realno stanje po posameznih državah, je precej bolj zapleteno in ga lahko povzamemo za Slovenijo. Oba predstavljena indeksa, Indeks globalne konkurenčnosti in Indeks zaznave korupcije, za države Evropske unije prikazujeta zelo usklajene vrednosti enega in drugega po posameznih državah. Država, ki ima dobro oceno pri enem indeksu, jo ima tudi pri drugem, kar pomeni, če primerjamo rezultate obeh indeksov, ugotovimo, da stopnja korupcije v državi vpliva na to, kako državljani zaupajo v etično delovanje politikov. Slovenija je pri obeh indeksih uvrščena v

spodnjo tretjino držav Evropske unije. Glede na stanje, ki zadnjih deset let vlada v Sloveniji, lahko povzamemo, da sta stopnja korupcije in zaupanje v politike z indeksoma primerno prikazana.

KPK je pri obravnavanju primera poslanca Ivana Simčiča opozorila tudi na zelo nizko zaupanje v integriteto politikov na nacionalni ravni, kar je le posledica dolgotnega zanemarjanja prevzemanja odgovornosti za nepravilnosti in kršitve med nosilci javnih funkcij (KPK 2012b, 5). In to je pravzaprav tisto, kar se dogaja, zaupanje v slovenske politike pada in vladajoči ne naredijo ničesar, da bi stanje spremenili. Na koncu so volivci tisti, ki neresnic ali celo laži, pa naj zadevajo izobrazbo ali karkoli tretjega, ne bodo tolerirali, temveč jih bodo kaznovali tako, kot jih volivci lahko – z neizvolitvijo strank ali posameznih kandidatov na naslednjih volitvah.

In če se ponovno vrnemo na začetek in na obljubo trenutnega predsednika vlade Mira Cerarja, ki je državljanom Slovenije na zadnjih parlamentarnih volitvah obljubil več etičnega ravnanja na političnem področju, lahko, glede na ravnanje posameznih politikov in sploh glede na ravnanje ministrov v njegovi ekipi, trdimo, da obljube po večji etičnosti niso bile uresničene. Vsekakor so bile podane z zavestjo po spremembah in vsekakor je do teh obljub prišlo, ker je bilo alarmantno stanje na tem področju prepoznano kot tako. Očitno pa je, da bo potrebno še veliko več kot samo obljube in vsekakor veliko več kot samo prepoznavanje določenega ravnanja kot neetičnega. Potrebno je urediti celoten proces – od prepoznavanja in priznavanja določenih dejanj kot neetičnih do kaznovanja kršitev, da bodo tako politiki kot tudi družba prepoznali etično ravnanje na vseh področjih kot edino pravilno. Ker obljube ne dajejo rezultatov, če kršitve niso primerno kaznovane.

Večina poslancev ravna moralno in etično pravilno, a takih dejanjih mediji večinoma ne pišejo, ker se družba bolje odziva na slabe novice. Malo je namreč poslancev, ki se izpostavijo, ko jim je na primer ponujena podkupnina zato, da bi opravili določeno delo oziroma sprejeli določeno odločitev. Prav tako skoraj ni poslancev, ki bi sodelovali pri razkrivanju podatkov, da so sodelovali z organi pregona (KPK, policija in drugi). Obstajata torej dve možnosti, ali ostali poslanci enostavno niso ujeti pri nesprejemljivih ali kaznivih dejanjih ali pa so pošteni in moralni. Glede na to, da na posamezen mandat v slovenskem parlamentu “ujamejo” manj kot 5 odstotkov neetičnih poslancev in na ravni Evropskega parlamenta še bistveno manj kot 1 odstotek, bomo zaključili, da neetična in kazniva dejanja poslancev v času izvajanja javne funkcije ne smejo vplivati na slabo splošno mnenje o poslancih. Posploševanje, da so vsi poslanci nemoralni in pokvarjeni, bi bilo nepravilno do vseh tistih, ki delajo in živijo pošteno

in v skladu s splošno sprejetimi vrednotami, ki so v zadostni meri podobne vrednotam volivcev, ki so jim podelili mandat.

“Predpisi v Sloveniji so idealni, saj je v kodeksu etike javnih uslužbencev jasno zapisano, da morajo javni uslužbenci npr. prijaviti vsako zaznano morebitno nezakonito ravnanje. Zalomi pa se pri spoštovanju teh načel, saj namesto odgovornosti postane pomembna lažna solidarnost, torej ohranitev dobrega imena nekega organa, da ne bodo vsi mediji pisali, da “imamo tu lopove”. Proti tej kulturi lažne solidarnosti pa se ni lahko boriti” (Stare v Voh Boštic 2015).

6 LITERATURA

24ur. 2009. *Tudi poslanec Marjan Bezjak lagal?* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/marjan-bezjak-lagal.html> (11. november 2016).

--- 2010a. *Pet ur preiskave, pet odnešenih računalnikov.* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/kriminalisti-pri-magajni-iskali-nezakonite-datoteke.html> (5. oktober 2016).

--- 2010b. *'Lažete, lažete, sodnica!'. Srečko Prijatelj je prvi slovenski poslanec, obsojen na zapor.* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/sodisce-bo-izreklo-sodbo-v-primeru-prijatelj.html> (9. november 2016).

--- 2012. *Vrstijo se pozivi k odstopu, a Erjavec še naprej stoji za svojim poslancem.* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/jankovic-pricakuje-da-bo-simcic-odstopil.html> (12. november 2016).

--- 2013. *Ambrožič ne oporeka, da naloga ni bila primerno citirana.* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/ambrozic-ne-oporeka-da-naloga-ni-bila-primerno-citirana.html> (12. november 2016).

--- 2014. *Vilfan: Popil sem pivo preveč, odstopam s položaja.* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/poslanec-vilfan-naj-bi-povzroci-prometno-nesreco.html> (27. avgust 2016).

--- 2015. *Ustavni sodniki odločili, da mora DZ Janši vrniti mandat.* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/ustavni-sodniki-naj-bi-odpravili-sklep-o-odvzemu-mandata-jansi.html> (26. oktober 2016).

Babič, Kristina. 2004. *Etična infrastruktura javne uprave v Sloveniji.* Diplomsko delo. Dostopno prek: <http://dk.fd.v.uni-lj.si/dela/Babic-Kristina.pdf> (20. oktober 2016).

Bauk, Dino. 2014. *Svoboda je prav v teh stvareh.* Dostopno prek: <http://www.mladina.si/159301/svoboda-je-prav-v-teh-stvareh/%20janezv> (26. oktober 2016).

Bibič, Adolf, ur. 1997. *Kaj je politika?* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Cerar, Miro. 2006. *Legitimnost prava*. Dostopno prek: <http://www.iusinfo.si/DnevneVsebine/Kolumna.aspx?id=10206> (2. marec 2017).

Delo. 2012. *Thaler v Bruslju oproščen obtožb*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/svet/thaler-v-bruslju-oprosčen-obtožb.html> (25. oktober 2016).

--- 2013. *Poslanka SDS Alenka Koren Gomboc ponaredila spričevalo*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/politika/poslanka-sds-alenka-koren-gomboc-ponaredila-spricevalo.html> (9. november 2016).

Dnevnik. 2014. *Zoranu Thalerju dve leti in pol vikend zapora in 32 tisoč evrov kazni*. Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042632652> (25. oktober 2016).

--- 2015. *Ivan Vogrin o tem, da je najlažje biti poslanec*. Dostopno prek: <https://www.dnevnik.si/1042722502> (9. november 2016).

Dobovšek, Bojan, ur. 2002. *Korupcija v javni upravi*. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.

--- 2005. *Korupcija in politika*. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.

Državni zbor. 2012. *Poročilo o delu Državnega zbora v mandatnem obdobju 2008 – 2011*. Dostopno prek: http://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Letno_porocilo/Mandatno_porocilo_2008-2011.pdf (22. avgust 2016).

--- 2014. *Poročilo o delu Državnega zbora v mandatnem obdobju 2011 – 2014*. Dostopno prek: http://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Letno_porocilo/Mandatno_porocilo_2011-2014.pdf (23. september 2016).

--- 2016. *Poročilo o delu Državnega zbora v obdobju 2014 – 2018. Prvo obdobje mandata 2014 - 2015*. Dostopno prek: http://fotogalerija.dz-rs.si/datoteke/Publikacije/Letno_porocilo/Letno_porocilo_-_2014_2015.pdf (30. september 2016).

Džaferović, Elvis. 2012. *Etično ravnanje v sodobni upravi – pregled zakonodajnih ukrepov za znižanje stopnje korupcije v Sloveniji*. Diplomsko delo. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska_dela_1/pdfs/mb11_dzaferovic-elvis.pdf (21. oktober 2016).

Evropska komisija. 2016a. *National reports. Slovenia. Standard Eurobarometer 86. Nacionalno poročilo. Javno mnenje v Evropski uniji. Slovenija*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/surveyKy/2137> (2. marec 2017).

--- 2016b. *Factsheets in english. European union. Standard Eurobarometer 86. Autumn 2016. First results. Public opinion in the European Union*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/surveyKy/2137> (2. marec 2017).

Evropski parlament. 2012. *Kodeks ravnanja za poslance Evropskega parlamenta v zvezi s finančnimi interesi in navzkrižji interesov*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Code%20of%20conduct_SL_REV.pdf (19. september 2016).

--- 2013. *Posvetovalni odbor o ravnanju poslancev. Letno poročilo 2012*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Annual_Report_2012_FINAL_2013_02_19_SL_rev.pdf (28. september 2016).

--- 2014a. *Posvetovalni odbor o ravnanju poslancev. Letno poročilo 2013*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Annual_Report_2013_SL.pdf (28. september 2016).

--- 2014b. *Poročilo o delu svetovalnega odbora glede ravnanja poslancev. Od 1. januarja do 1. julija 2014*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/Advisory%20Committee%20bi-annual%20Report%201st%20semester%202014_SL_FINAL.pdf (28. september 2016).

--- 2014c. *Poslovník. 8. parlamentarno obdobje*. Dostopno prek: <http://www.europarl.europa.eu/sipade/rulesleg8/Rulesleg8.SL.pdf> (19. oktober 2016).

--- 2015. *Posvetovalni odbor o ravnanju poslancev. Polletno poročilo od 1. julija do 31. decembra 2014.* Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/pdf/divers/Annual%20Report%20S2%202014_SL_REV2.pdf (28. september 2016).

--- 2016a. *Posvetovalni odbor o ravnanju poslancev.* <http://www.europarl.europa.eu/meps/sl/about-meps.html> (28. september 2016).

--- 2016b. *Posvetovalni odbor o ravnanju poslancev. Letno poročilo 2015.* Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/pdf/meps/Annual_Report_2015_FINAL_SL.pdf (26. september 2016).

Evropski varuh človekovih pravic. 2015. *Evropski kodeks dobrega ravnanja javnih uslužbencev.* Dostopno prek: <http://www.ombudsman.europa.eu/sl/resources/code.faces#/page/1> (25. oktober 2016).

GRECO. 2015. *Fourth evaluation round. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors. Interim compliance report Slovenia.* Dostopno prek: [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/Interim/GrecoRC4\(2015\)8_Slovenia_Interim_EN.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/Interim/GrecoRC4(2015)8_Slovenia_Interim_EN.pdf) (22. oktober 2016).

Hočevar, Barbara. 2012. *Odstopila poslanka Truda Pepelnik.* Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/politika/odstopila-poslanka-truda-pepelnik.html> (27. avgust 2016).

Iglič, Hajdeja. 2004. Dejavniki nizke stopnje zaupanja v Sloveniji. *Družboslovne razprave* XX (46/47): 149–175.

Jerina, Marko. 2016. *O etiki v politiki kot o iztrošeni devizi in o vladi, ki ne vlada.* Dostopno prek: <http://www.casnik.si/index.php/2016/02/27/o-morali-v-politiki-o-iztrošeni-devizi-etike-in-vladi-ki-ne-vlada/> (16. september 2016).

Juhant, Janez. 2009. *Etika I: na poti k vzajemni človeškosti.* Ljubljana: Študentska založba.

Kandrič Koval, Irena. 2009. *Državlјanska vzgoja in etika: pojmovnik državljanske (in domovinske) vzgoje ter etike.* Ljubljana: Millenium.

Kavčič, Bogdan. 2011. *Organizacijska kultura*. Celje: Fakulteta za komercialne in poslovne vede.

Kazenski zakonik (KZ-1-UPB2). Ur. l. RS 50/2012. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=109161> (10. oktober 2016).

Kečanović, Bećir. 2009. *Esej o integriteti*. Dostopno prek: http://www.integriteta.si/images/stories/pdf/esej_o_integriteti.pdf (24. oktober 2016).

Kečanović, Bećir, ur. 2012. *Javna etika in integriteta: odgovornost za skupne vrednote. Integriteta, odgovornost, vladavina prava*. Dostopno prek: https://www.kpk-rs.si/upload/datoteke/Zbornik_Javna_etika_in_integriteta_odgovornost_za_skupne_vrednote.pdf%281%29.pdf (18. avgust 2016).

Kirn, Elizabeta. 2008. *Zaupanje v institucije v dežavah članicah EU – medčasovna analiza*. Magistrsko delo. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska/pdfs/mag_kirn-elizabeta.pdf (2. marec 2017).

Kolednik, Aleksander. 2012. *Habičeva za MMC: Nekateri poslanci nimajo osebne etike*. Dostopno prek: <https://www.rtvsl.si/slovenija/habiceva-za-mmc-nekateri-poslanci-nimajo-osebne-etike/278011> (11. november 2016).

KPK. Dostopno prek: <https://www.kpk-rs.si/sl/> (18. avgust 2016).

--- 2012a. *Ugotovitve o konkretnem primeru v zadevi suma koruptivnega ravnanja mag. Ivana Vogrina, nepovezanega poslanca Državnega zbora Republike Slovenije, pri porabi sredstev dodatne strokovne pomoči poslanskim skupinam*. Dostopno prek: [https://www.kpk-rs.si/upload/datoteke/Ugotovitve%20o%20konkretnem%20primeru\(2\).pdf](https://www.kpk-rs.si/upload/datoteke/Ugotovitve%20o%20konkretnem%20primeru(2).pdf) (12. november 2016).

--- 2012b. *Ugotovitve v konkretnem primeru v zadevi Ivana Simčiča, poslanca Državnega zbora*. Dostopno prek: <https://www.kpk-rs.si/upload/datoteke/Sim%C4%8Di%C4%8D.pdf> (12. november 2016).

Küng, Hans. 2008. *Svetovni etos*. Ljubljana: Društvo 2000.

Makovec, Urška. 2015. *Klemen Jaklič: Odstopi so nujni že zato, da zagotovijo zaupanje pacientov*. Dostopno prek: <http://sio1.net/novice/slovenija/klemen-jaklic-odstopi-so-nujni-ze-zato-da-zagotovijo-zaupanje-pacientov-77437> (26. oktober 2016).

McMillan, Edd. 2016. *Inside job: When MEPs are lobbyists*. Dostopno prek: <http://www.transparencyinternational.eu/2016/03/inside-job-when-meps-are-lobbyists/> (23. september 2016).

MJU. 2015. *Na 66. redni seji vlada potrdila etični kodeks funkcionarjev v Vladi RS in ministrstvih*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/si/novinarsko_sredisce/novica/browse/3/article/12447/6810/40ef86aa3008a67e5c664fcc16b15ef6/ (27. avgust 2016).

--- 2016. *Transparentnost in dostop do informacij javnega značaja*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/si/delovna_podrocja/transparentnost_in_dostop_do_informacij_javnega_znacaja/ (28. avgust 2016).

MNZ. 2014. *Program ukrepov Vlade Republike Slovenije za preprečevanje korupcije*. Dostopno prek: <http://www.mnz.gov.si/fileadmin/mnz.gov.si/pageuploads/SOJ/word/MNZ-VRS-PK-marec2014.pdf> (20. avgust 2016).

Nova24tv. 2016. *Poslanka in ruška svetnica SD Bojana Muršič nakupovala z občinskim denarjem*. Dostopno prek: <http://nova24tv.si/slovenija/je-funkcionarka-stranke-sd-bojana-mursic-nakupovala-oblacila-iz-obcinskih-sredstev/> (12. november 2016).

Nussdorfer, Vlasta. 2014. *Etičnost politikov*. Ljubljana: Društvo katoliških pedagogov Slovenije. Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1LA07MDS/?> (25. oktober 2016).

OSCE. 2012. *Background Study: Professional and Ethical Standards for Parliamentarians*. Dostopno prek: <http://www.osce.org/odihr/98924?download=true> (27. oktober 2016).

Pavliha, Marko in Borut Ošljaj, ur. 2013. *Svetovni etos: globalno in lokalno*. Grosuplje: Partner graf.

Planinšek, Tina. 2011. *Vpliv politične korupcije na legitimnost političnega sistema Republike Slovenije*. Diplomsko delo. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/diplomska/pdfs/planinsek-tina.pdf> (2. marec 2017).

Poslovnik Državnega zbora. Neuradno prečiščeno besedilo (PoDZ-1). Ur. l. RS 92/2007, 105/2010 in 80/2013. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=POSL34> (19. oktober 2016).

PSS. 2012. *Transparentnost države in politike*. Dostopno prek: <https://piratskastranka.si/transparentnost-drzave-in-politike/> (25. avgust 2016).

Rebernik, Andreja. 2012. *Ali bi kodeks poslancev zmanjšal število spornih ravnanj?* Dostopno prek: <http://siol.net/novice/slovenija/ali-bi-kodeks-poslancev-zmanjsal-stevilo-spornih-ravnanj-228013> (20. oktober 2016).

Ritchie, Marjeta. 2014. *Psihološki profil slovenskih politikov*. Dostopno prek: <http://www.psiholog-slovenija.si/sl/psiholoki-profil-slovenskih-politikov> (28. oktober 2016).

RTV SLO. 2011. *Do vratu zadolžena evroposlanka naj bi "trgovala" z nadomestili*. Dostopno prek: <https://www.rtvsllo.si/evropska-unija/do-vratu-zadolzena-evroposlanka-naj-bi-trgovala-z-nadomestili/254151> (30. oktober 2016).

--- 2012. *Branko Marinič bo vrnil mandat poslanca*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/slovenija/branko-marinic-bo-vrnil-mandat-poslanca/298472> (27. oktober 2016).

--- 2014. *Janezu Janši prenehal poslanski mandat*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/slovenija/janezu-jansi-prenehal-poslanski-mandat/348750> (26. oktober 2016).

--- 2016a. *Bojana Muršič se kesa in odstopa. Ostaja (le še) poslanka*. Dostopno prek: <https://www.rtvsllo.si/slovenija/bojana-mursic-se-kesa-in-odstopa-ostaja-le-se-poslanka/392568> (11. november 2016).

--- 2016b. *Kazen je poleg Thalerja in Strasserja doletela tudi Severina*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/evropska-unija/kazen-je-poleg-thalerja-in-strasserja-doletela-tudi-severina/386636> (28. oktober 2016).

--- 2016c. *KPK poziva poslance k sprejetju etičnega kodeksa*. Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/slovenija/kpk-poziva-poslance-k-sprejetju-eticnega-kodeksa/392687> (25. november 2016).

Rus, Vojan, ur. 1997. *Etika in morala v sodobni družbi*. Ljubljana: Društvo T.G. Masaryk za filozofsko antropologijo, etiko ter za humanistične in družbene vede in časopis *Anthropos*.

Schwab, Klaus, ur. 2011. *The Global Competitiveness Report 2011–2012*. Dostopno prek: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf (23. september 2016).

--- 2012. *The Global Competitiveness Report 2012–2013*. Dostopno prek: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf (23. september 2016).

--- 2013. *The Global Competitiveness Report 2013–2014*. Dostopno prek: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf (23. september 2016).

--- 2014. *The Global Competitiveness Report 2014–2015*. Dostopno prek: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf (23. september 2016).

--- 2015. *The Global Competitiveness Report 2015–2016*. Dostopno prek: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf (23. september 2016).

Sruk, Vlado. 1999. *Leksikon morale in etike*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Statistični urad RS. 2016a. *Polnoletni obsojenci po spolu, kaznivem dejanju in glavni kazenski sankciji*. Dostopno prek: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1360301S&ti=&path=../Database/Dem_soc/13_kriminaliteta/01_statistika_toz_sodisc/03_13603_obsojene_poln_osebe/&lang=2 (1. december 2016).

--- 2016b. *Polnoletni storilci zoper katere je bil kazenski postopek pri državnem tožilstvu končan po kaznivem dejanju, spolu, starosti ob storitvi kaznivega dejanja in vrsti odločbe*.

Dostopno prek: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1360106s&ti=&path=../Database/Dem_soc/13_kriminaliteta/01_statistika_toz_sodisc/01_13601_ovadene_poln_o_sebe/&lang=2 (1. december 2016).

--- 2016c. *Polnoletne osebe zoper katere je bil kazenski postopek pred senatom pravnomočno končan po spolu, kaznivem dejanju in vrsti odločbe, Slovenija, letno.* Dostopno prek: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=1360201s&ti=&path=../Database/Dem_soc/13_kriminaliteta/01_statistika_toz_sodisc/02_13602_obtozene_poln_osebe/&lang=2 (1. december 2016).

Stres, Anton. 1999. *Etika ali filozofija morale*. Ljubljana: Družina.

Svenšek, Ana. 2012. *Ambrožič ni več magister. "Niti pod razno ne bom odstopil s poslanskega mesta."* Dostopno prek: <http://www.rtvsllo.si/slovenija/ambrozic-ni-vec-magister-niti-pod-razno-ne-bom-odstopil-s-poslanskega-mesta/295730> (9. november 2016).

Šter, Jože. 1994. *Kaj je moralno*. Ljubljana: Davean.

Šuligoj, Boris. 2010. *Prijatelj - prvi poslanec obsojen na 5 let in dva meseca.* Dostopno prek: <http://www.delo.si/novice/kronika/prijatelj-prvi-poslanec-obsojen-na-5-let-in-dva-meseca.html> (10. september 2016).

Švab, Natalija. 2014. *Zoran Thaler izstopa iz 'Murdochovega šova' o podkupovanju: priznal krivdo, Pediatrični kliniki bo nakazal 15.000 evrov.* Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/zoran-thaler-izstopa-iz-murdochovega-so-va-o-podkupovanju-priznal-krivdo-pediatricni-kliniki-bo-nakazal-15-000-evrov.html> (25. oktober 2016).

Toplak, Ludvik, ur. 1996. *Profesionalna etika pri delu z ljudmi*. Maribor: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno v Ljubljani.

Transparency International Slovenija. 2016. *Politična korupcija*. Dostopno prek: <http://www.transparency.si/politicka-korupcija> (24. oktober 2016).

Transparency international. What is Transparency International? Dostopno prek: <https://www.transparency.org/about/> (8. oktober 2016).

---. 2011. *Corruption Perceptions Index 2011. Download report*. Dostopno prek: <https://www.transparency.org/cpi2011/results> (3. oktober 2016).

--- 2015. *Corruption Perceptions Index 2015*. Dostopno prek: <http://www.transparency.org/cpi2015> (3. oktober 2016).

Trtnik, Samo. 2013. *Ko tat vpije: drži lopova*. Dostopno prek: <http://www.vecer.com/clanek/201302055881293> (27. november 2016).

Ustava Republike Slovenije. Ur. l. RS 33/1991. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199133&stevilka=1409> (19. oktober 2016).

Večer. 2015. *Klavdija Markež se je odpovedala poslanskemu sedežu*. Dostopno prek: <http://www.vecer.com/clanek/201504036107245> (5. oktober 2016).

Vlada RS. 2015. *The programme of anti-corruption measures of the government of the Republic of Slovenia for the period 2005-2016. Zero tolerance for corruption*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/IJZ/Program_ukrepov_Vlade_RS_za_preprecevanje.._2015-16-_ang_verzija.pdf (13. november 2016).

Vlada Velike Britanije. 1995. *The 7 principles of public life*. Dostopno prek: <https://www.gov.uk/government/publications/the-7-principles-of-public-life/the-7-principles-of-public-life--2> (10. marec 2017).

Voh Boštic, Anže. 2015. *Zakaj se v Sloveniji javni uslužbenci, ki zaidejo na kriva pota, nimajo česa bati*. Dostopno prek: <https://podcrto.si/zakaj-se-javni-usluzbenci-ki-zaidejo-na-kriva-pota-v-sloveniji-nimajo-cesa-bati/> (1. december 2016).

Wikipedia. 2016a. *List of members of the European Parliament, 2009–14*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_members_of_the_European_Parliament,_2009%E2%80%9314 (20. oktober 2016).

--- 2016b. *List of members of the European Parliament, 2014–19*. Dostopno prek: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_members_of_the_European_Parliament,_2014-19 (20. oktober 2016).

World Economic Forum. 2015. *Insight report. The global competitiveness report 2015-2016. Highlights*. Dostopno prek: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/GCR_Flyer_2015-16.pdf (23. september 2016).

Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK-UPB2). Ur. l. RS 69/2011. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=104995> (17. oktober 2016).

Zakon o poslancih (ZPos-UPB2). Ur. l. RS 112/2005. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=59367> (20. oktober 2016).

ZRC SAZU. 2016a. *Etika - iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D14843> (17. september 2016).

--- 2016b. *Integriteta - iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D21507> (17. september 2016).

--- 2016c. *Transparenten - iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D79792> (28. september 2016).

--- 2017a. *Politika - iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno prek: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=politika (24. februar 2017).

--- 2017b. *Legitimen - iskanje po Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno prek: <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/neva.exe?name=ssbsj&tch=14&expression=zs%3D31591> (28. februar 2017).

Žagar, Katarina. 2004. *Etika v političnem upravljanju s posebnim poudarkom na delovanju parlamentov*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Žurnal24. 2016. *Peter Vilfan razkril: "Sem pogojno obsojen na osem mesecev zapora"*. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/peter-vilfan-razkril-sem-pogojno-obsojen-na-osem-mesecev-zapora-clanek-266225> (12. november 2016).